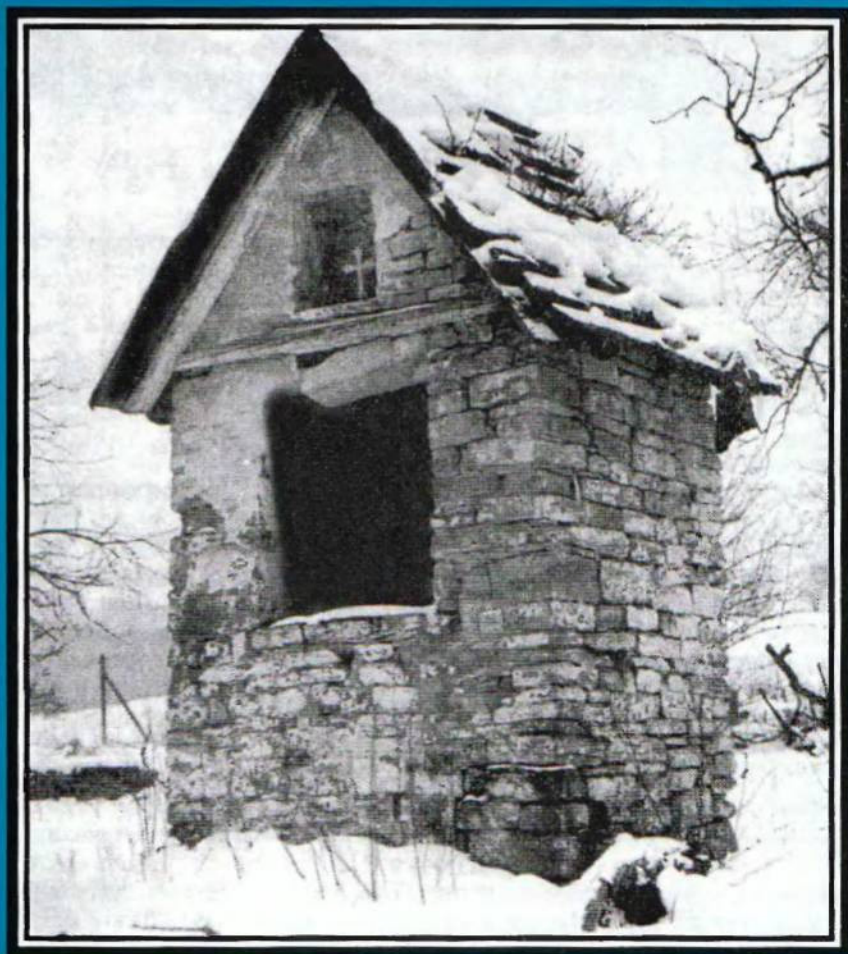

ЛЕМКІВЩИНА ЛЕМКIVSHCHYNA

РІК XXII, Ч. 4 (87)

ЗИМА — 2001 — WINTER

VOL. XXII, No. 4 (87)

НАША ЦІЛЬ: ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОГРАФІЧНИХ ЗЕМЕЛЬ
У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ

OUR MOTTO: THE UNITY OF UKRAINIAN ETHNOGRAPHIC TERRITORY
IN A FREE UKRAINIAN STATE

ЛЕМКІВЩИНА

LEMKIVSHCHYNA

ВИДАЄ ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ В АМЕРИЦІ
PUBLISHED BY ODLWU, INC.

РІК XXII. Ч. 4(87) ЗИМА — 2001 — WINTER VOL. XXII, No. 4(87)

ЗМІСТ

М. Горбаль: Сьогодні Святий Вечір.....	2
М. Горбаль: Ой, кого ж ви Мамцю. ждете?	3
Я. Зоряна: Такі були гаразди.....	4
Н. Грешко: Різдвяний час	5
П. Сардачук: Небуденна людина в небуденній добі	6
<u>Різдвяна містерія</u> — поезії	10
д-р М. Мушинка: Знайдено могилу командира УПА Ст. Стебельського	11
Владика Павла Гойдича проголошено Блаженным	15
<u>Lemkivshchyna:</u>	
E. Senko: All about Tylicz	17
<u>From the Ukrainian World Congress</u>	
Parliamentary elections in Ukraine	19
<u>Наш Ювілей</u>	
д-р М. Мушинка: "Барз ся мі цне за зеленов Лемковинов..."	20
Я. Стех: о. проф. Тит Мишковський і його 140-річчя	22
<u>Бюлетень СФУЛО</u>	
І. Шерба: Основне завдання СФУЛО — відродження Лемківщини	23
А. Ядловський: Родослав	26
Як старатися о свою власність	28
<u>Вісті СКУ</u> : Вибори до Парляменту в Україні	30
<u>Відійшли у вічність</u>	
св. Стефан Брєня	31
св. п. Павло Капітула	31
св. п. Ілько Мазурик	32
Пожертви на Пресовий Фонд	32

На обкладинці: Каплички в Смільнику.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Марія Дупляк (гол. редактор), Володимир Кікта, Павло Лопата

EDITORIAL BOARD:

Marie Duplak (Editor-in-chief), Volodymyr Kikta, Pavlo Lopatu

Мистецьке оформлення обкладинки Михайла Черешніовського
Cover design by Mykhailo Cheresniiovskyi

КРАЙОВА УПРАВА ООЛ

ЕКЗЕКУТИВА

Зенон Галькович	голова
Марія Дупляк	1-ий заст. голови
Стефан Гованський	і реф. зовнішніх зв'язків
Анна Войтович	2-ий заст. голови
Стефан Косцюлак	і музейний реф.
	секретар
	скарбник

РЕФЕРЕНТУРИ

Василь Гаргай	організаційна
Юрій Ковальчик	допомога
Іван Гресь	культ.-освітня

ВІЛЬНІ ЧЛЕНИ

Іван Васічко	Володимир Блажейовський
Іван Філь	Теодор Малиняк
Зенон Войтович	Анна Павелчак
Микола Дупляк	

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Михайло Дзіман	голова
Володимир Кікта	член
Теодор Марчівський	член

ТОВАРИСЬКИЙ СУД

Іван Хомко	голова
Юліан Котляр	член
Петро Русинко	член

Адреса Крайової Управи ООЛ:

ODLWU, Inc.

P.O. Box 7, Clifton, N.J. 07011-0007

Адреса Редакції й Адміністрації:

"Lemkivshchyna" Magazine

P.O. Box 7

Clifton, N.J. 07011-0007 USA

Fax: 973-473-2144 e-mail: mduplak@aol.com

Printed in USA by COMPUTOPRINT Corp.

35 Harding Avenue, Clifton, N.J. 07011

Tel.: (973) 772-2166

Fax: (973) 772-1963

e-mail: computopr@aol.com

Церква Покрови Пресвятої Богородиці (1871 р.) в селі Ганчова, Лемківщина.

Мал. М. Варнавський, 1998 р.

*З нагоди радісних свят
Різдва Христового і Нового Року
вітаємо український нарід на Рідних Землях та в діаспорі,
Ієрархів Українських Церков та проводи українських організацій і установ.
Сердечні поздоровлення шлемо
проводові та складовим організаціям
Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань,
Управам Відділів та всьому членству
Організації Оборони Лемківщини в Америці.*

ХРИСТОС НАРОДИВСЯ!

СЛАВІМ ЙОГО!

**Крайова Управа
ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ
в АМЕРИЦІ**

СЬОГОДНІ СВЯТИЙ ВЕЧІР

(З НОВОЇ КНИЖКИ МИКОЛИ ГОРБАЛЯ: “ОДИН ІЗ ШІСТДЕСЯТИ”. Київ, 2001 р.)

Сьогодні Святий вечір і День народження Марійки.¹ Вона знає, що у цей день народився також Василь Стус і пишається цим. З роботи прийшла з оберемком квітів і подарунками. Щаслива — її там люблять.

Зранку ходив на ринок за продуктами, а потім готував вечерю, в результаті на столі з'явилися: кутя, гриби смажені, оселедці, квасоля з часниковою приправою, капуста тушкована, вареники з капустою і з картоплею, узвар; та ще Оля принесла з собою голубці, капусту квашену та огірки квашені. А якщо зважити, що починали за лемківським звичаєм із часнику (щоб цілий рік не слабувати) та що на столі ще були хліб, яблука, помаранчі, вино та оковита, — традиційної норми страв дотримано. Перед вечерею ходив за джерельною водою. Марійка просила, щоб не затримувався і на шосту обов'язково був удома. Не спізнився... Пораємось з Олею на кухні і помічаємо, що десь Марійки нема. Заходжу у її кімнату, а вона сидить з фотографіями мами і плаче... Виявляється, що вона прийшла на світ рівно о шостій, а ми не надали цьому належного значення. Очевидно, якби була живою її матуся... Сентиментальне дитя. Але потім була дружня вечеря. Оскільки це свято для нас виявилось подвійним, то дами ще пригублювали вино, а я перехилив чарку оковитої.

Шкода, що телевізія відбирає колишню романтику колядувань після вечері.

ТАТО прийшов з двору розпашілий з охапкою нарубаних дров, впустивши з собою клуби холодної паморозі. Надворі сутеніє. Мама переставляє на плиті чавунні горщики, що теж бухкають паром. Сьогодні в хаті палиться з самого ранку — і від цієї різниці температур аж ріг хати мокрий — з нього великими краплями стікає на долівку “ніт”.

¹ Марійка — внучата небога автора, зараз заочно вчиться у Київському аграрному університеті (ред.).

“Ану, козаки, збирайтеся, підем до стайні. А ти, мамо, зрихтуй худібці святу вечерю”. Богдан повторив слово “козаки” і розсміявся. Не знаю, який зміст він вкладав у це звернення, але зрозумів, що це стосується його й мене. Тато при нас, дітях, завжди до мами звертався так як і ми — “мамо”. А коли, бувало, хтось приходив до нас зі сторонніх, батько міг звернутися до мами — “Ну, що там, стара, маєш чим нас почастувати?”. Мама свою відповідь завжди починала зі слів — “ти, диви, який молодий!...” (тато був старший від мами на 8 років). Тепер же матуся тільки кивнула головою на стіл:

— Та уже зрихтовано, он там на тарелі.

На тарелі було чотири рясно посолених окрайчики хліба і у кожен з них був устромлений зубок часнику — частування “худібці”. Ми з Богданом чистили дров'яними вугликами мідний підсвічник і такий же хрест з розп'яттям. Ці дві реліквії, привезені ще з Лемківщини, постійно стояли у нас у кіоті. Але блиску чистого золота ми надавали їм раз на рік — перед Святвечером. Сьогодні зранку я приїхав з Чорткова. Для батьків це було несподіванкою.

— “А як наука?” (так матуся називала шкільні заняття, лекції. Вона розуміла, що на такі свята додому не відпускають).

— Добре, матусю. Сьогодні ж Святий вечір.

Батько нічого не промовив, але злагіднів якоюсь дивно-теплою посмішкою. Потім вона часто стояла мені перед очима, ця його просвітленість на обличчі — ніби він несподівано знайшов щось безнадійно втрачене.

Я знав, що й сьогодні маю з Богданом чистити підсвічник і хрест.

— Ну, ходім, козаки.

Тато — спереду з частуванням, а ми за ним. Наша худібонька складалась з корівоньки (що була кривенькою, бо свого часу зламали но-

гу), двох кізочок і поросятка. Кожному належало по гостинцю. Коли з ліхтарнею зайшли у стайню, корівка подивилась великими очима з таким здивуванням, аж перестала ремигати, очі кізок засвітилися допитливо-синіми вогниками. Здається, лиш у поросятка була реакція, як завжди: схопилося при нашій появі й почало вимогливо рохкати. Гостинці роздавали ми з Богданом, а тато гладив кожну худібку. І ще ми знали, що у цю ніч худоба отримує здатність розмовляти між собою. Потім тато поліз на горище. Скинув звідти Богданові охапку сіна, а мені плахту соломи. Сіно буде розстелено під обрус на стіл, а соломі розкидаєм по долівці. Таку "процедуру" в цей день ми робили кожного року. Коли ще сестри були не заміжні, вони залишалися поратись з мамою біля вечері, а ми (чоловіки) ходили до стайні. Коли повертались в хату, то вітались: "На щастя, на здоров'я у цій хаті!" Мама з сестрами відповідали: "Щоб дочекати на другий рік! Заходьте". Це вітання було тільки для цього вечора. Сьогодні цим вітанням зустрічала нас тільки мама, сестри мали уже свої сім'ї.

Посеред хати, на стільчику уже стояла мильниця з холодною водою, а на дні лежало кілька срібних монет (ці гроші, спеціально для такої okazji, мама тримала в перескринку у ладі²). Перед вечерею ми усі вмивалися цією водою. Вода холоднюща. Тато казав: "Нічого, нічого. А як ми дома перед святою вечерею ходили всією родиною босі до потічка митися"... (Тато Лемківщину називав — "дома"). Потім ми ставали усі за стіл і тато починав співати: "Роздество Твоє, Христе Боже наш, воссіяв мирові світ разума...". У тата був гарний голос.

(Потім у житті оце — "воссіяв мирові світ разума" стало для мене постійною спонукою пізнавати Його, нашого Спасителя). Вечерю починали по-лемківськи — з неочищеного зубочка часнику (щоб хвороби не чіплялися). Потім кутя і, як годиться, всі дванадцять страв.

Ложку з рук упродовж вечері чомусь не можна було випускати. Першу ложку кожної

ОЙ, КОГО Ж ВИ, МАМЦЮ, ЖДЕТЕ?

(Колядка)

Ой, кого ж ви, мамцю, ждете? — Святий Вечір вже.
Й не їсте Святу Вечерю, ой кого ждете?
То не січень стогне-плаче, то сини ідуть,
Бо далека, бо далека випала їм путь.

Їм треба встигнути прийти
На Святий Вечір в рідній хаті.
Йдуть рік, йдуть два, йдуть три,
А цілу вічність жде їх мати.

Ой, чого ж ви смутком, мамцю, застелили стіл?
Чи збідніла наша нива, чи наші гай збіднів,
Чи пшениченьку не жали — наші широкий лан,
Чи зозуля не кувала літ щасливих вам?

Ні, не забули, ні, не сплять! —
То хлопцям ліг тягар на плечі:
Йдуть рік, йдуть два, йдуть п'ять —
Вони спішать на Святий Вечір.

Як сльозою освятиться втомлений ваш зір —
Наберіть з Дніпра водиці, а барвінку з гір.
В них тривоги журавлині втрачене знайдуть,
Бо далека, бо далека випала їм путь.

Вони прийдуть, хоч важко їм —
Така їх доля — йти додому.
Йдуть рік, йдуть два, йдуть сім
І як йшли сто років тому.

Микола Горбаль

1976 р., Томська область, заслання

страви мама вкидала у глечик на покуті —
душам рідних.

Після вечері тато дістав колядничок з нотами, якого привіз ще з Лемківщини, і ми почали колядувати — "Во Вифлеємі нині новина", "Бог ся рождає", "Нова радість стала". Я уже міг співати будь-яку партію по нотах, ми мінялися голосами. Тато явно був задоволений мною. Потім прийшли до нас сестра Марійка з чоловіком і діточками Наталочкою та Михасиком. Це уже був хор. Дітки качалися на долівці по соломі, а ми колядували. І було нам ангельськи добре у цій маленькій хатинці, що колись було стайнею.

² Лада — так лемки називають скриню, у якій тримають одяг, документи та інші коштовності.

ТАКІ БУЛИ ГАРАЗДИ

Окутане снігом, обвите млою густого морозу, підгірське село дримало.

Скрізь нісся сивавий дим з коминів... Тільки одна хата на горбку виглядала пустою. Маленькі шибки на вікнах заліпив грубим льодом мороз. Не видно було диму, що був знаком живучости.

В тій неопаленій хаті чи, як надсянські люди казали, “хижі”. Марина Горонова привела на світ ще одну дитину.

— І чого ти з'явився на світ Божий? На біду й муки...

Ридала гіркими сльозами знеможена, знедолена мати. Навіть баби-повитухи не було, бо хто ж мав її привести, коли її “газду” — її Михайла два місяці тому відвезли на цвинтар. Від частого недоїдання, тяжкої праці, турбот про родину, зісох її газда, з'явилася туберкульоза, не витримав, пішов нв вічний спокій. Йому вже добре... А її, Мариню, залишив з чотирма дітьми, п'яте було вже в дорозі... І ось тепер цей син, що народився... А найстаршому сім. Що робити, як зарадити, як нагодувати тих малят, що босими ніжками на земляній долівці тремтіли від холоду та голоду? — бідкалася Мариня.

— Де ж мені притулитися з тобою, новонароджений, та з твоїми братами і сестрами?

Плакала, жалілася і дорікала своїм небіжчиків:

— Хоч би ти, Михайле, царство тобі небесне, постарався більше дров для нас. Допалили вчора цю останню в'язанку, що ти приніс ще на своїх плечах. Бадилянки (картоплиння) теж уже немає. Нічим затопити в печі... Ой, і яку ти миршаву господарку залишив нам!.. Цю худорляву козу, яка взимі зовсім молока не дає... Там в куті хижі лишилися ще дві “опавки” — кошики змерзлої картоплі... — не докінчила своїх жалів Мариня, бо хтось постукав у двері.

Це була Дрітарева Настуня, що прийшла провідати, чому в такий морозний день нема диму з камина. Побачивши це нелюдське животіння, скоренько побігла назад до свого дому, принесла оберемок дров і теплу страву.

Як жадібно ковтала Мариня цей Божий

дар... Кругом неї скупчилося четверо малих ротиків, чекаючи хоч на один ковток. А вона, мати, ділилася з ними та підбадьорювала словами:

— Пабачите, що завтра знову хтось принесе нам страву, принесе дров. І буде тепло в нашій хижі.

Настя ще раз побігла до своєї хати, щоб принести свіжої соломи на постіль та “плахту”-простирано, яке дослівно замерзло під матер'ю та новонародженим.

В печі палав вогонь і помалу льодові “соплі” зникали зі стелі та стін.

Тоді в цьому надсянському селі почали будувати костьол. “Косцьол”, — казали люди.

— Навіщо цей косцьол, коли ми маємо свою церкву? А справжніх поляків лише три родини.

Побудували з думкою, що знайдуть бідні душі, які з охотою підуть до них. Ось кілька днів тому приходив до Марині один із “стжельцуф людських” та обіцяв їй “велике” багатство: корець питльованої муки і може навіть полотна дітям на сорочки, якщо вона, Мариня Горонова, перенесе всі метрики з церкви до їхнього костьолу.

— Невже ж оті зарозуміли ляшки думають, що її, Горониху, так легко купити?! О, ні, не дочекається цього! Нехай краще повмирають з голоду, а дітей своїх їм не віддам!

— Діти мої, голуб'та, зберіться ось тут біля мене, я розкажу вам щось гарного.

Діти обступили її постелю.

— Ще тільки ось цю зиму перетерпимо — я подужаю і весною заберу вас всіх та поїдемо в далеку країну, за широке море, і ви вже більше голодні не будете. Оповідала мені жидівка Сурка, що має сестру в Гамеріці... як там добре людям живеться! Оповідав і вїт Дрітар, що після війни великим паном повернув звідтам. Хліба там доволі. Ніхто не є голодний. Я день і ніч буду працювати, вас всіх гарно повдягаю і в школу пішлю.

І вона, Мариня, тоді вірила, що з весною збере свою “челядь” і поїде в кращий світ, за

РІЗДВЯНИЙ ЧАС

Передріздвяний час,
Чути ангельський спів,
Ісусик йде до нас,
Бо світ спасти хотів.

Прийде вже вкотре знов,
Маленьке Дитя,
І запалить любов
В черствих людських серцях.

Прийде в покорі Він,
В вертепі загостить,
Від нас чекає змін
І гріх людський простить.

Прийде Владика, Цар,
Щоб щезли тьма і зло,
А світла Божий Дар,
Поміж людьми жило.

З небесним хором ми,
Славимо днесь Христа,
Дарами будуть мир,
Покора й простота.

Дитя Мале Ісус,
Любов'ю гріє нас,
Стелім згоди обрус
Вперед, Різдвяний час!

море. Хотіла, щоб її діти це розуміли...

Але вони, дивлячись на матір голодними очима, не розуміли нічого! Вони тільки відчували голодний біль та холод. Хіба є десь на світі така країна, де завжди тепло в хаті і хліб на столі?

А до весни ще так далеко!

Дуже часто Мариня молилася:

— Боже, Ти дав мені цих дітей, забери їх Собі геть від мене, щоб я не дивилася на їхню муку...

Гіркі сльози жалю та розпуки заливали її обличчя. Вона не була в силі зарадити лихові.

А Польща, сильна, "від можа до можа", чванилася своєю вищістю та людяністю.

Молитва Марини була вислухана: не дочекалася весни вона, а з нею троє наймолодших. Пішли в потойбічний кращий світ. Двоє старших дітей заможніші люди взяли за пастухів.

З ними жила материнська казка про країну, в якій є хліба подостатком і теплі черевки взимі.

"Святий Миколай" в пункті навчання української мови в Сяноці, 1999 р. Фото: М. Райтар.

НЕБУДЕННА ЛЮДИНА В НЕБУДЕННІЙ ДОБІ*

**12 серпня 2001 р. першому дипломатові незалежної України
Теодозію Старакові виповнилося б 70 років**

Теодозій Старак

Теодозій Старак... Його доля була адекватною жорстокій бурхливій добі, в якій жив. Вона випробувала його змалку і до останніх днів. Йому довелося зазнати і депортації з прабатьківської землі — Лемківщини, і сталінських концтаборів у Караганді, і гнітючої брежнєвської обструкції, й інтелектуального злету в незалежній Україні як першому її дипломатичному представникові за кордоном.

Його життя — це безнастанна жертвна праця в ім'я свободи і людської гідності.

У серпні цього року Теодозієві Старакові виповнилося б 70. До цієї дати Світова Федерація Українських Лемківських Об'єднань присвятила міжнародну конференцію "Актуальні проблеми етнонаціонального відродження Лемківщини", яка відбулася 11-12 серпня у Львові, а Львівський національний університет ім. І. Франка видав документально-публіцистичну книжку "Літаючий амбасадор. Теодозій Старак: особистість" (упорядник і літературний редактор Любов Горбенко, художник і технічний редактор Ярослава Лозинська).

Книжку склали вибрані публіцистичні твори та інтерв'ю Теодозія Старака 1989-1999 років, окремі документи і виступи, а також спогади про нього — його товаришів-політв'язнів, друзів з часів студентства, співпрацівників з видавничої роботи, відомих політичних діячів Польщі, священнослужителів, знаних українських дипломатів, науковців, журналістів...

З цих матеріалів ти з есе Любові Горбенко "Упокорений гідністю любові" постає багатогранний образ цілеспрямованої незламної Людини, для якої найвищими духовними ідеалами були Бог і Україна.

Нашим читачам пропонуємо один із спогадів про Теодозія Старака.

Грудневого ранку 1991 року після кількох років роботи у Міністерстві закордонних справ тодішнього СРСР, за домовленістю з міністром Анатолієм Зленком, я повернувся до Києва, щоб своїм досвідом, своїми силами і душею прислужитися Україні, а саме — прилучитися до формування дипломатичної служби, яка розпочинала свою діяльність. Фактично того ж дня я був призначений начальником консульського управління МЗС України і одразу розпочав свою роботу. В першу чергу з'ясували резерви: що ми маємо в своєму розпорядженні, чим диспонуємо за кордоном? Це був час активного нашого виходу на світову арену. Україна майже не мала своїх представництв за кордоном, досвід двосторонніх відносин зі світом був нульовим, адже, як відомо, за часів Радянської України вся діяльність української дипломатії

зводилася лише до обмеженої участі в міжнародних організаціях. А тут довелося організувати свою самостійну роботу. На той час незалежна Україна мала єдиного представника за кордоном — Спеціального посланника Уряду України в Республіці Польщі Теодозія Старака. Це не був кадровий дипломат, але справжній патріот України, людина з великим життєвим досвідом, яка зазнала страшних сталінських ГУЛАГів, поневірянь під пресом всюдисущих кегебістів за часів брежнєвщини, гірко заробляючи на шматок хліба.

Після проголошення суверенітету України і початку виходу її на світову арену відбулися перші міжнародні візити: міністра закордонних справ Польщі до України, міністра закордонних справ України до ряду країн. Постає питання про українське представництво у Варшаві. Саме туди був призначений Теодозій Старак як знавець польської мови, культури,

* За Вільну Україну, 11.VIII.2001 р.

*Теодозій Старак (3-ій справа) гостем
XXIII Крайового З'їзду ООЛ
в Америці. 1992 рік.*

історії.

Через кілька тижнів роботи в МЗС мене повідомили, що приїхав із Варшави Теодозій Старак і хотів би зі мною зустрітися, оскільки має декілька запитань, що стосуються його професійної діяльності на терені РП.

Наше знайомство відбулося просто і приязно. З'ясувалося, що обидва ми закінчили Львівський державний університет ім. І. Франка, працювали на Львівщині недалеко один від одного в системі народної освіти, мали спільних знайомих. Кілька днів ми проговорили про основні напрями діяльності нашого представництва в Республіці Польщі, про складні проблеми, особливо стосовно захисту прав наших громадян за кордоном і т. д. Теодозій Старак ставив десятки запитань, і я йому намагався відповісти на всі. На прощання він дуже дякував мені, казав, що багато корисного взяв з цих розмов, почувається тепер впевненішим і з чудовим настроєм знову вирушає до місця своєї праці. Вирішили ми деякі питання і адміністративно-технічного характеру. Пам'ятаю, ми клопоталися, як нам дістати технічні засоби — хоча б примітивну друкарську машинку чи факсовий апарат...

Треба сказати, що перші місяці роботи були для Теодозія Старака дуже важкими, хоча зацікавлення Україною було надзвичайно велике і з боку польських державних чинників, і з боку польської громадськості. Відчувалося, що Теодозій Васильович з ентузіазмом, з великим почуттям патріотизму і гордістю за нашу Укра-

їну розпочинав цю роботу. Він натхнено розповідав про свої зустрічі з видатними людьми, представниками польської політичної еліти — такими, як Яцек Куронь, Кшиштоф Білецький, Тадеуш Мазовецький, послами сейму, науковими діячами. Було помітне зацікавлення Польщі розвитком добрих відносин з Україною, у суспільстві сусідньої держави надавали цьому великого значення.

Мені здається, ми (Україна) багато виграли від того, що нашу державу в Польщі в той час представляв саме Теодозій Старак — людина-патріот, яка всім серцем уболівала за претіж Батьківщини, за наші двосторонні відносини. Він дуже добре знав польський менталітет, розумів складність проблем, ставлення поляків до нас. Розчищаючи негативне, важке нашарування віків нашої спільної історії, він умів говорити з партнером тактово, делікатно, переконливо.

На початок 1992 року припав процес активізації дипломатичних відносин з поляками. У січні відбулася перша візита міністра оборони України до Республіки Польщі. Під час зустрічі Костянтина Морозова на військовому аеродромі у Варшаві вперше прозвучав гімн "Ще не вмерла Україна..." і було піднято український національний синьо-жовтий прапор, хоча ці символи ще не були затверджені Верховною Радою України. Цей факт, який я вважаю великою особистою заслугою Теодозія Старака, був сприйнятий у Польщі дуже прихильно, позитивно і започаткував утвердження України як

*В гостях у Посольстві України у Варшаві, 1994 р.
Зліва: Теодозій Старак, Марійка Дупляк — голова КУ
ООЛ в Америці, Іван Гвозда — голова Світової
Федерації Лемків.*

суверенної держави.

Роботи було дуже багато. На травень 1992 року готувалася візита Президента України Леоніда Кравчука до Польщі, головним завданням і результатом якої мало стати підписання великого Міждержавного Договору про співробітництво, дружбу і партнерські відносини. Підготувати цей документ було нелегко, тому що належного досвіду у нас ще не було, а документ був дуже важливий для нас і досить складний до виконання.

Саме тут проявилися наполегливість і вміння Теодозія Старака згуртувати навколо себе людей, організувати підготовку такого потрібного історичного документу. Він постійно контактувався з МЗС, особисто зі мною. У результаті цієї роботи нам вдалося вчасно підготувати основні документи, які відносилися на цю візиту. Слід зауважити, що той договір не був єдиним документом, який готувала українська сторона. Були й інші угоди, які стосувалися багатьох напрямів українсько-польської співпраці.

І ось настав той чудовий травневий день, коли Варшава розцвіла синьо-жовтими і біло-червоними прапорами. Розпочалася перша офіційна візита Президента незалежної України до Республіки Польщі — до свого найближчого сусіда, країни, що з нею нас єднає багата спільна історія, в якій чимало і доброго, і злого.

Я пригадую, як у ті квітучі травневі дні (делегация наша була дуже велика — кільканадцять міністрів з України) з гордо піднесеною головою ходив по Варшаві Теодозій Старак — цей кремезний, непохитний чоловік, супроводжуючи делегацію, радіючи кожному крокові, який свідчив про те, що кожна хвилинка, кожен новий день сприяє утвердженню Української держави, зміцненню її позицій на міжнародній арені. Це не могло не радувати всіх нас. Спеціальний посланник уряду України в РП хвилювався, бігав, поспішав — йому хотілося, щоб ця відповідальна візита найвищої державної особи відбувся якнайуспішніше. Йому допомагали всі. Я особисто за кілька днів до візиту у складі передової групи прибув до Варшави. Ми спільно й багато консультувалися, обговорюючи деталі, які необхідно було залагодити в ході цього державного заходу історичної ваги.

Треба було бачити, якою радістю світилися очі Теодозія Старака, коли вперше на подвір'ї палацу в Лазенках — резиденції польського Президента — звучав гімн України. Зі сльозами на очах слухали ми цю могутню мелодію — велику мелодію нашої молоді держави.

Теодозій Старак з часу проголошення заснування нашого посольства виконував обов'язки посла. Пізніше, у кінці 1992 року, Надзвичайним і Повноважним послом було призначено Г. Удовенка, і вони вже разом працювали над реалізацією завдань із розвитку відносин із Польщею, які ставили перед посольством наше Міністерство закордонних справ і наш Президент.

Вдруге доля близько звела мене з Теодозієм Стараком на початку 1995 року, коли я був призначений і Повноважним послом України в РП. Знайомитися нам не було потреби, і ми дружно почали спільно працювати.

Треба сказати, що недоброзичливців у нього не бракувало, в тому числі і в посольстві. Є люди, які люблять доносити і спішать розпо-

вісти новому керівникові “все про всіх”. Я, правда, поставив тих людей на місце. Що ж стосувалося Теодозія Старака, то знав його набагато краще ніж багато хто з працівників тамтешнього посольства — його інтелектуальні можливості, відданість справі, працьовитість.

У стосунках із Теодозієм Стараком я взяв собі основну засаду — створити йому можливість якомога активніше працювати, дати широке поле діяльності, так би мовити, творчу свободу. А того, що радник Старак знав багато, міг багато і прагнув багато. — звичайно, ніхто не заперечить. Мені здається, що ще довго ніхто не напише такого глибокого документу з оцінки внутрішньої політичної ситуації в країні, оцінки двосторонніх відносин, не проаналізує актуальних проблем так, як міг це зробити Теодозій Старак.

Проте були в нього недоброзичливці і в Міністерстві закордонних справ, які весь час вилловлювали в його матеріялах щось не те, т. зв. тенденційність і т. п. Тому що там, на жаль, працювали люди, які звикли мислити стереотипами і діяти категоріями минулої доби, прагнули, щоб усе було причесне і гладеньке. А Теодозій Старак писав про ту правду, яка була не зовсім привабливою і непростою для нас. Нема чого приховувати: маємо з Польщею складне і тяжке історичне надбання, через що і сьогодні багато проблем розвивається неоднозначно і не так, як би нам хотілося.

Теодозій Старак виконував обов'язки радника посольства з політичних питань, був моїм заступником усі роки нашої роботи — з березня 1995 до квітня 1998 року — аж до завершення його дипломатичної служби у Варшаві. У нас було багато спільної праці, важливих справ, цікавих і непростих поїздок до українських осередків по всій Польщі. Теодозій Старак знав і серцем сприймав проблеми Лемківщини, своєї малої батьківщини, її людей — представників рідної йому етнічної групи, яка в середині ХХ ст. зазнала страшної трагедії, розпорошення, виселення зі своїх історичних місць поселення.

Ми вели з ним дуже багато розмов про нашу добу. Звичайно, його й моє життя дуже неподібні. Але Теодозій Старак завжди наголошував, що найважливіше в нас (спільне) —

глибока любов до України, плекання рідної мови, праця заради розбудови своєї держави.

Згадували ми часом і тих людей, яких знали у Львові, з ким працювали разом у Пустомитівському районі — я раніше, він пізніше, простежували їх долі. Теодозій Старак був великодушним. З розмов наших випливало, що дехто з тих людей зробив йому свого часу чимало прикростей. Але він їх згадував тепло, спокійно, а то й з гумором, не виношуючи якоїсь злості на них...

Скільки було цікавих зустрічей, розмов на наших дипломатичних шляхах! Тепер це вже історія...

За час нашої дипломатичної роботи доводилося нам переживати немало неприємних політичних моментів, ситуацій і провокацій, які не могли не виникати періодично. Адже міждержавні стосунки, особливо між такими країнами, як Польща і Україна, формуються не просто, оскільки завжди знаходяться з обох сторін сили, зацікавлені в тому, щоб постійно тримати все в напрузі. У таких моментах я міг покладатися на Теодозія Старака, знаючи, що кожне доручене завдання він виконає відповідально і правильно, знайде вихід із скрутної ситуації, розплутає найскладнішу справу. Ми докладали всіх зусиль, щоб з врахуванням історичних і сучасних реалій обстоювати інтереси нашої держави, проводити лінію на зміцнення її авторитету.

Роки минали в трудах і клопотах, скінчився термін перебування Теодозія Старака на дипломатичній службі, якій він віддав майже 7 років. Навесні 1998-го ми попрощалися, він повернувся в Україну і розпочав свою роботу у Львівському університеті.

Час нашої спільної праці залишиться в моїй пам'яті, як теплий, добрий спогад. Тому що я зустрів людину великої душі, вродженого розуму, природної обдарованості і виняткової доброзичливості, а найголовніше — справжнього патріота України, що був їй вірним до останньої хвилини свого життя.

Незважаючи на особисті і суспільні трагедії, він не мав злоби до братів своїх — поляків і українців, намагався все владнати з виrozumінням і толерантністю. Шкода, що відходять такі

РІЗДВЯНА МІСТЕРІЯ

Володимир Грабан

* * *

Снігом забілило поля
так що навіть межі не видно
за яку сусід забив сусіда
не видно краю села
навіть сусіднього
тут лишень вітер танцює
із білою смертю снігу
село за селом
хата за хижою
завіяні навечно
амінь.

Богдан-Ігор Антонич

КОЛЯДА

Тешуть теслі з срібла сани,
стелється сніжиста путь.
На тих саях в синь незнану
Дитя Боже повезуть.

Тешуть теслі з срібла сани,
сняться веснянії сні.
На тих саях Ясна Пані,
очі наче у сарни.

Ходить сонце у крисані,
спить слов'янськеє Дитя,
Їдуть сани, плаче Пані,
снігом стелиться життя.

АБИ НЕ ЗГАСЛИ СВІЧІ

Стоять верів'я у снігах
як молоді панночки
перед вівтарем
Всевишнього
джерелицею причащаються
бо завтра її заточить
мороз
на замок зимовий
Царські Врата зачинені
щоби вітри не задули
свічу, що горить
полум'яним серцем
у грудях лемка
Боже
порятуй цей вогник

Богдан-Ігор Антонич

РІЗДВО

Народився Бог на саях
в лемківськiм містечку Дуклі.
Прийшли лемки у крисаях
і принесли місяць круглий.

Ніч у сніговій завії
крутиться довкола стріх.
У долоні у Марії
місяць — золотий горіх.

люди, бо з ними відходить певна епоха — важка і неповторна, в якій ми з Теодозієм Стараком (бо майже однолітки) пережили нелегкі роки свого становлення.

Хотілося б, щоб пам'ять про нього не згасла. А вона й не згасне серед тих, хто знав Теодозія Старака, тому що такі яскраві індивідуальності не забуваються.

Його вклад у становлення Української

незалежної держави, зміцнення її авторитету на міжнародній арені, становлення української дипломатії — суттєвий і відчутний. Він, цей вклад, назавжди засвідчений в архівах Міністерства закордонних справ України — як значущий документ великої епохи.

Петро Сардачук,
заступник міністра
закордонних справ України.

ЗНАЙДЕНО МОГИЛУ КОМАНДИРА УПА СТЕПАНА СТЕБЕЛЬСЬКОГО — “ХРІНА”

Про одного з найвизначніших командирів Української Повстанської Армії Степана Стебельського (псевдонім „Хрін”) написано чимало статей. Він — один з небагатьох героїв УПА, який ще в лісах написав спогади про свою повстанську діяльність. Був він і поетом, і публіцистом, і прекрасним оратором. В усіх статтях про С. Стебельського підкреслюється його військовий талант, мужність, сміливість, батьківське ставлення до підлеглих та беззастереженна любов до України, на вітвар якої він поклав найвищу жертву — своє життя.

В книжці Є. Місило „Повстанські могили” (Варшава, Торонто, 1995) про нього сказано:

„Хрін” — Степан Стебельський — поручик, командир сотні УПА „Ударники — 15”. В липні 1947 його сотня разом з сотнями „Стаха” й „Біра” перейшла на терен Дрогобиччини (УРСР), де „Хрін” став командиром 24 Тактичного Відтинку УПА „Маківка”. Загинув 9 вересня 1949 (йдеться про помилку; „Хрін” загинув 9 листопада 1949 року — М. М.) на території західної Чехії, ведучи в Мюнхен кур’єрську групу УГВР”.

Один з кращих істориків УПА Степан Голяш вважає С. Стебельського „славленим, сотенним командиром” і дає йому таку характеристику: „Хрін”, сотенний, опісля курінний і командир Відтинку. Ранений в бою 24 серпня 1946 р. Згинув на Словаччині в дорозі на захід 1949 року. Стратег багатьох переможних боїв” (Голяш С.: УПА в Бескидах. — В кн. „Лемківщина”. Ч. 1. Нью-Йорк, 1988, ппод. 507. — В додатку до статті наведено неповний список складу сотні „Хріна”, що охоплює 221 псевдонім).

В „Літописі УПА” (т. 30) про С. Стебельського читаємо:

„Командир 24 ТВ УПА „Маківка” сотник Степан Стебельський „Хрін”, Лицар Золотого Хреста Бойової Заслуги I кляси загинув в бою 9 листопада 1949 р. між годиною 2-3 після обіду на Чехословаччині коло с. Погоржеліце біля Нападла... Похований він в могилі № 5, на кладовищі біля костела у цьому селі”.

Як відомо, в серпні 1945 р. чотового „Хріна” було перекинуто із Перемищини в Бескиди на

Степан Стебельський.
Самбір, серпень 1939 р.

Лемківщину, де він в короткому часі зорганізував нову, добре озброєну сотню в силі 306 стрільців, головним чином, із місцевих людей. Сотня „Хріна” — Стебельського стала на оборону лемків перед їх насильним вивезенням з рідних земель. „Хрінові” приписують і вбивство заступника міністра оборони Польщі генерала Кароля Сверчевського (28 березня 1947 р.), хоч, як стверджують найновіші дослідження, це вбивство було інсценоване найвищими органами радянського КГБ, для яких генерал еспанської громадянської війни став не бажаним кандидатом на найвищі посади „нової” комуністичної Польщі. Стрільці сотні „Хріна” зі своїм

командиром здійснювали пропагандистські рейди і на Пряшівщину.

* * *

На міжнародній науковій конференції „Актуальні проблеми етнічного відродження Лемківщини” у Львові в серпні 2001 року до мене звернувся голова Товариства „Лемківщина” у Самборі Михайло Шпак з проханням з’ясувати місце і обставини смерті С. Стебельського, який у міжвоєнний період жив у їхньому місті. Мовляв у Самборі створено комітет для вшанування його пам’яті, який хоче на будинку, де він жив, встановити меморіальну дошку, назвати його іменем вулицю, школу тощо.

5 жовтня 2001 р. я вибрався у Погоржеліце. Це — невеличке гірське село у східній Моравії недалеко Зліна (не у західній Чехії, і не у Словаччині, як наведено в цитованій літературі). Староста села Ярослав Немчек про смерть „бандерівця“ в їхньому селі нічого не знав. Він направив мене до місцевого римо-католицького священика Яна Яшека, парохія якого знаходиться в сусідньому селі Отроковіце. Та і той ніколи не чув, щоб у Погоржеліцях було вбито й поховано командира УПА. Обоє вони твердили, що цей випадок міг мати місце в Погоржеліцях біля Брна або інших Погоржеліцях. Таж у Чехії існує десяток місцевостей з такою назвою!

У метричному бюрі села Погоржеліце В'єра Вацулова показала мені плян місцевого цвинтаря. В ньому могила № 5 перекреслена, а в метричній книзі померлих вона зазначена як „ліквідована“ у зв'язку з тим, що про неї ніхто ніколи не дбав. Чиї тлінні останки містить ця могила в книзі померлих не наведено. Відповідна рубрика і там перекреслена. В'єра пригадала, що в їхньому селі у 1949 році і справді було вбито „бандерівця“. Про те, що його поховано на їхньому цвинтарі, вона не знала, однак запевнила мене, що прах небіжчика ніхто ніколи не ексгумував; він там лежить з часу поховання. Колись на цьому місці був цвинтарний смітник, тому там місцевих людей не ховали. У зв'язку з реконструкцією огорожі

смітник скасовано. В пошуках могили я вибрався на цвинтар, що знаходиться у трьох кілометрах від центру села.

Був теплий осінній соняшний день — типове „бабине літо“. На прекрасно упорядкованому цвинтарі, на краю якого знаходиться мальовничий католицький костюл, було кілька людей, що приводили в порядок могили своїх близьких перед наступаючим поминальним святом померлих („dušičky“). За пляном цвинтаря я легко ідентифікував могилу № 5 Степана Стебельського. Вона знаходиться на лівому боці від входу на цвинтар біля кам'яної цвинтарної огорожі, близько входу до Храму св. Іллі. Нині гріб зрівняно із землею, а місце засіяне травою. Поряд з ним (згідно з пляном) є ще одна невідома „ліквідована“ могила (гріб № 6), теж зрівняна з землею. З обидвох боків цих скасованих могил є могили місцевих людей, гарно упорядковані з мармуровими пам'ятниками.

Про автентичність місця поховання С. Стебельського не може бути найменших сумнівів. Та ніхто із людей, що знаходилися на цвинтарі, не зміг мені пояснити, чому це місце пусте і хто там похований. Навіть старші люди не пам'ятали, щоб там була колись могила. Сфотографувавши місце останнього спочинку командира УПА і помолившись за упокій його душі, я вже збирався відходити. Саме тоді на цвинтар

увійшла понад 60-річна жінка з квітами в торбинці і мотикою на плечі. Поздоровкавшись, вона запитала:

— „Хтось із ваших родичів тут похований?”

— Ні. За пляном цвинтаря тут лежить незнайома людина.

— А я знаю, хто тут похований. Був це якийсь русь, що його вбили жандарми в нашому селі. Він належав до якоїсь банди, що проби-валася на Захід. Хотіли його закопати просто так, або спалити, бо документів покійний у себе не мав. Ніхто не знав, хто він і звідки. Та знайшли в нього руський молитовник і хреста на шії; хтось із жандармів зауважив: „Не годиться християнина ховати як собаку. Поховаймо його на цвинтарі”. Зайшли за гробарем Махом. „А хто мені заплатить за викопання гробу?”. „Дамо тобі чоботи небіжчика”. Згода. Мах довго носив ці чоботи й не міг нахвалити їх. Добрі чоботи були. Американські. Часто випивши, приказував: „Дай, Боже, царство небесне цьому бандитові; чудові чоботи залишив мені”. Чи ховав його священик — не пригадую. Але ховали таємно, щоб ніхто не знав. На місці, де є його могила, колись був смітник. Люди туди кидали старі вінки, сухі квіти і всякий непотріб. На цьому смітнику й поховали нікому невідому людину, яка знайшла смерть у нашому селі. Мені тоді дев'ять років було. Про це би вам більше розповів Ладіслав Кохта, який пише хроніку села“.

Більше я від Мілени Крамолішової не довідався. Вона пішла садити квіти на могилу, а коли я підійшов до неї, з плачем розповіла про трагічну смерть свого чоловіка.

Ярослава Кохту я дома не знайшов. Його сусіди порадили мені звернутися до Ольдржіха Долежеля, керівника комуністичної організації в Погоржеліцях. Той прийняв мене дуже охоче:

— „Було це восени 1949 року. Здається, я тоді був секретарем народного вибору (сільської ради). Від Олдржіковіць через Квітковіце, прибула у Погоржеліце дев'ятичленна група бандерівців. Хто такі бандерівці, ми знали, бо за ними ще в 1946-47 роках полювали наші органи безпеки. Бандерівці зайшли на двір Франтішка Славіка. Були голодні і просили в господаря щось поїсти. Франта зайшов у хату, ніби за провіантом і шепнув синові Властику: „Біжи на поліцію і скажи, що у

М. Мушинка біля могили „Хріна”

нашому дворі є бандерівці!”. Той непомітно вискочив вікном і побіг. Через пару хвилин прибуло троє озброєних поліцаїв. Але сторожевий бандерівців, побачивши небезпеку (вони були дуже обережні), дав знак і всі побігли алеєю в напрямі на Напаєдла. Один з них, нічого не знаючи, залишився за стодолю. „Стій! Руки вгору!” А той замість того, щоб здатися, почав теж втікати. Бандерівця на місці застрелили. Коли підійшли до нього, він ще дихав і щось кричав, але стріляти вже не міг. Поліцаї обеззброїли й обшукали його і погналися за іншими. Якби не затримались у вмираючого, то би зловили або перестріляли всіх, а так втратили час. Переслідували їх аж у Напаєдла. В Напаєдлах бандерівці, перебігли через міст і зникли. Поліцаї їх не знайшли. Мертвого поклали на віз і кудись відвезли. Де його поховали, не пригадую“.

В хаті Славіків двері відкрила мені господиня. Вона про вбивство „бандерівця” не пам'ятає, бо вийшла заміж сюди з іншого села, пізніше. Чоловік Власта їй про це розповідав. Нині він у полі на роботі і говорити про цей випадок він напевно не захоче. Я так і не зустрівся з ним.

Їх сусідка Юрчова дитиною ходила дивитися на мертвого „бандерівця”. Його, закривавленого, накрили рядном, потім поклали на фіру і повезли на фару. Туди теж діти ходили заглядати на нього. Але небіжчик там вже був босий, без чобіт.

83-літній Антонін Врзала підтвердив мені, що безіменний бандерівець став жертвою доносу — „byl požalovanéj“. Він, мовляв, зайшов до Славіків попросити взуття, бо його гумові чоботи були геть порвані. (Це, мабуть, ремінісценція на те, що його хоронили босим). Інші старші люди говорили мені, що він у Славіків просив хліба, і застрелив його „четар“, якого всі знали. Ще інші, що він був духовною особою (наявність молитовника і хреста). Мабуть поліція й не підозрівала, якого калібру „бандерівця“ вона вбила.

На жаль, в Погоржеліцях про С. Стебельського — „Хріна“ ніколи ніхто нічого не чув і лише кілька людей знало, що на їхньому цвинтарі покійся прах „бандерівця“. А до бандерівців завдяки комуністичній пропаганді, в Погоржеліцях (як і в усій Чехії) і по сей день є негативне ставлення. Коли я у корчмі пояснював групі старших людей, що Українська Повстанська Армія воювала за вільну демократичну Українську державу проти німецьких фашистів, і проти комуністичних окупантів, тобто за режим, який маємо сьогодні і в Чехії, і в Україні, та пояснював хто такий Степан Стебельський, прах якого спочиває на їхньому цвинтарі, один із слухачів зауважив: „Виходить, що бандерівці воювали і за нашу свободу, а ми їх і досі бандитами вважаємо“. До моєї пропозиції — упорядкувати на цвинтарі могилу С. Стебельського — „Хріна“ і поставити на ній хоча би скромний пам'ятник, навіть у сільській раді віднеслися скептично. Зате староста села Немчек охоче зробив мені ксерокопію пляну села і влас-

норучно зазначив на ньому ділянку, на якій було вбито командира УПА.

Я пробував знайти сліди вбивства у місцевій хроніці, на жаль, вона з того часу не збереглася, а у пізнішій — про цей випадок немає згадки. Метричні книги в Погоржеліцях збережені лише від 1950 року. Всі старші здано в окружний архів. Священик Яшек обіцяв мені з'ясувати в церковній метриці померлих за 1949 р. (яка теж знаходиться в окружному архіві), чи є там якийсь запис про похорон невідомого „бандерівця“. Відомості про вбивство С. Стебельського можуть знаходитися в архівах чехословацької безпеки (STB), однак їх треба знайти й дослідити, що не є легкою справою. Та і в самих Погоржеліцях можна ще багато чого довідатись від старших людей якщо здійснити ґрунтовне дослідження. Моя дводенна експедиція була лише спрямованою на знайдення могили вірного сина України. Крім могили я знайшов й інші документи та свідчення про те, що Степана Стебельського — „Хріна“ було вбито саме тут, а його останки знаходяться на місцевому кладовищі.

На мою думку, останки покійного героя УПА конче потрібно ексгумувати і перевезти в Україну, найкраще у місто Самбір, де він з батьками прожив кращі роки свого життя. А зробити це треба якнайскоріше, бо могила Степана Стебельського, поки що „ліквідована“ лише на папері, може бути ліквідованою в дійсності: викинуть кості на смітник, а в могилу поховать когось іншого. Такі випадки, на жаль, трапляються досить часто. І не тільки в Чехії.

д-р Микола Мушинка,
Прашів (Словацьчина)

ЗНАЙОМТЕСЬ ІЗ ЖИТТЯМ І БОРІТЬБОЮ ВОЯКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ!

“В РЯДАХ УПА”

Том II

Збірка споминів колишніх вояків УПА з теренів Лемківщини й Переміщини.

Книжка вийшла накладом Товариства Вояків УПА в Америці з датою 1999 року на 604 сторінках друку. Публікація у твердій оправі з золотим відтиском вийшла під редакцією Миколи Дупляка. Для вигоди читачів книгу доповнюють іменний і географічний покажчики.

Шануйте борців за волю України!

Придбайте цю книжку для себе і своїх рідних. Ціна: 25 дол. плюс 3 дол. з пересилкою.
Замовлення шліть на адресу:

ODLWU, Inc.
P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011

Чекаємо писемно виписувати на ODLWU.

ВЛАДИКУ ПАВЛА ГОЙДИЧА ПРОГОЛОШЕНО БЛАЖЕННИМ

Єпископ Павло Гойдич часто зустрічався і постійно співпрацював з Митрополитом Андреем Шептицьким, разом із яким вони належали до одного і того ж самого монашого чину святого Василя Великого. Служіння Пряшівського єпископа завжди було тісно пов'язане з життям та проблемами Української Греко-Католицької Церкви.

Майбутній ісповідник Христової віри народився у 1888 році у словацькому селі Руські Пескляни. Вивчав богослов'я у Пряшеві та Будапешті, а у 1911 році прийняв свячення в неосдруженому стані. Після восьмирічної праці у єпископській канцелярії отець Гойдич вступає до Василіянського монастиря на Чернечій Горі поблизу Мукачева. У 1926 році він складає вічні обіти у Крехівському монастирі, а вже наступного року, після хіротонії, уділеної особисто Папою Пієм XI, стає титулярним єпископом Гарпазьким. Єпископську катедру міста Пряшева Владика Гойдич посідає з 1943 по 1950 рік.

У березні 1950 року було ліквідовано Унію у Чехословацькій Республіці. На кпггалт Львівського псевдо-собору духовенство Пряшівської єпархії змушували до переходу на православ'я. Єпископ Гойдич не піддався тиску комуністичних агітаторів. Після арешту і оскарження, його було засуджено на довічне ув'язнення. Після десятилітнього перебування у тяжких умовах, єпископ Павло помер у леопольдівській в'язниці.

Його тілні рештки було поховано під номером 681, але вже у 1968 році перенесено до крипти Пряшівського катедрального собору, де вони знаходяться і сьогодні.

Протягом свого понтифікату Іван-Павло II проголосив блаженними понад 1000 осіб. Протягом кількох останніх років серед них частіше зустрічаються слов'янські імена. Та це й не дивно, адже саме Східна Європа, яка у другій половині XX століття опинилася у сфері впливу страхітливих комуністичного режиму, дала світу, мабуть, найбільшу кількість свідчень вірності високим християнським ідеалам, які сповідує Католицька Церква.

У неділю, 4 листопада 2001 р. під час Божественної Літургії, яка відбувалася у базиліці св. Петра у Римі, Святіший Отець Іван-Павло II офіційно проголосив блаженними 8-ох нових видатних діячів, мучеників та ісповідників Католицької Церкви. Ними стали єпископ Павло Гойдич, Джованні Антоніо Фаріна, Бартоломео Фернандес Дос Мартірес, священники Метод Домінік Трека, Луїджі Тезза, Паоло Манна, сестри Гаєтана Стерні та Марія Пілар Іжжуердо Альберо.

У своїй промові під час Літургії Святіший Отець високо оцінив заслуги новоблаженіфікованих блаженних, які "все своє життя

Ст. Гапак: "Єпископ Павло Гойдич".

присвятили Божій славі і невтомній праці для добра ближніх". За словами Івана-Павла II Папи Римського, це були люди, служіння яких "для цілої Церкви і світу залишатиметься одним із найвиразніших знаків Божої любові".

Перед виголошенням традиційної молитви "Ангел Господній", Святіший Отець повідомив імена нових блаженних тисячам прочанам, які зібралися на площі перед базилікою св. Петра.

На усіх церемоніях, присвячених беатифікації нових блаженних були присутні Глава Української Греко-Католицької Церкви — Блаженніший Любомир Кардинал Гузар та апокризарій (офіційний представник) УГКЦ у Римі — Владика Іван Хома. Для Владики Хоми ця подія була особливо зворушливою, адже він особисто знав одного із новоблаженіфікованих мучеників — Пряшівського єпископа Павла Гойди́ча, котрий не пішов на компроміс із комуністичною владою і загинув як ісповідник Христової віри у 1960 році.

Прес-секретаріат Глави УГКЦ

LEMKIVSHCHYNA

VOL. XXI

WINTER 2001

No. 4

Christmas card published by ODLWU

CHRIST IS BORN!

LET US GLORIFY HIM!

The Organization in Defense of Lemko Western Ukraine

*extend best wishes this Holiday Season
to Ukrainians throughout the world
and to all members and supporters
of Lemko Ukrainian organizations.*

*May the blessing of the Christ Child
be upon you and your families
on Christmas Day and throughout the New Year!*

ALL ABOUT TYLICZ

My native Tylicz is a small and tranquil town, which dates back to the days of antiquity. For some time after it became a settlement, it was known as Ornava. It was then and remained for some time to come, a part of a land, extending on both sides of the Carpathian Mountains, which were then colonized by the Slavonic settlers called White Croats, between the sixth and eighth centuries. They called themselves Lemkos. With the emergence of Kievan Rus (which later became Ukraine) in the ninth century, the Lemko people formed their own integral region. Later on, namely in the thirteenth century, the northern part of the Lemko territory fell under the reign of Polish kings, while southern regions were incorporated into the duchies of Hungary and Czechia.

In 1363, Ornava became a municipality and in 1391 it became a subject of the region's Episcopacy, the seat of which was in the city of Krakov. The Bishop was Lubomir Tylicky, who mandated that Ornava be renamed after him. Thus Ornava was renamed Tylicz.

After the partition of Poland in 1772, the Lemko region was annexed by Austria. As a result, Tylicz became a subject of that country and remained under Austrian domination until the end of the First World War. The southern region of the Lemko land became part of Czechoslovakia and the portion to the north of the Carpathian Mountains became Polish territory and it remained under the Polish autocratic government as its integral state until the beginning of the Second World War. On September 1, 1939, the horrors of World War II began with the German occupation of the region as well as the western half of Poland. The eastern half was invaded by the Soviet Union on September 17, 1939.

The German occupation ended in March of 1945, but life did not get any better or easier because as one oppressor departed, a much worse oppressor came in. In the eyes of the local people, the infamous Nazi swastika was no more, but it was replaced by a dreadful red banner emblazoned with the hammer and sickle. The Soviet Red Army did not even reach the German territory when the Polish communists along with the murderous Soviet secret

police, NKVD (the forerunner of the brutal KGB) initiated the terrible and tragic events in the region. As the horrors of war were coming to a close on the European continent, its spoils produced a favorable opportunity for Poland to rid itself of the Ukrainian minority once and for all, by trading them for the Polish people who lived in the southeastern part of Poland which was decided to the Soviet Union at the Yalta Conference in February of 1945, becoming part of Soviet Ukraine. After the Red Army established its foot-hold on Polish territory, the Polish peoples' militia, together with the peoples' army and, with the Soviet Union's NKVD, set up their posts in all the towns and villages, at which to register and document the people to be resettled. At first, the Soviets attempted to lure the people by promising them, falsely of course, a very good life in the Soviet Union. Because there were relatively very few who would be willing to become uprooted from their native land in exchange for the promised good life in the "workers paradise", both the Soviet and Polish officials decided to change the procedures from promises to intimidations. But even grim tactics hardly swayed anyone. People were fiercely resisting the notion of forsaking their homes, their farms, their farm animals and everything else that they were so dearly attached to and for what they worked all their lives. Finally, a most beastly force was applied to that effort of resettlement. In fact, the resettlement was brutal and more often very violent. All Ukrainians were given two days to bundle their possessions and to be ready to be taken to the nearest railhead.

It seems the ancient settlers knew where to select a location which would give them pleasure to work and to rise their offspring, for the valley where Tylicz is snugly situated, is nothing short of being a splendor of the picturesque Carpathian Mountains. It occupies the banks of two small rivers, Mushynka and Mokhnachka, at the altitude of 1,920 ft. (582 m.) above sea level. The ratio of horizontal drops of both rivers is on the average of 54 ft. to one mile which considered a pretty sharp grade. This makes the water of both rivers flow quite briskly in some places, but for a few other short stretches, the water would

come flowing from behind the bend and spread out to where the river-bed suddenly widens and becomes almost like a sandy beach. There, the water flow slows down to almost a complete standstill, as if it wants to rest up for a spell and at the same time to soak up some warmth from the hot sun in the summer.

At some points, the stream would twist and turn like a snake and sometimes it would even double back for a short distance. Along the way, it picks up numerous tributaries of various sizes, most of which have tributaries of their own, as they merge with some small streams and brooks. The Mushynka River originates about five miles to the east of Tylicz, near the Polish-Slovakian border, almost on the very spot, where the ancient highway cuts through the mountain pass. The Mokhnachka River, on the other hand, begins its flow in a fissure of Mount Huta, to the Northwesterly direction from Tylicz. After about eight miles of travel, it meets the Mushynka River in about the center of Tylicz. As their waters merge, they utter an ever-lasting roar, as if they were angry with one another. From this point on, the Mokhnachka River ceases to exist, while Mushynka takes over as a name of the combined waters. After about ten miles of its journey, it drains into the sizable Poprad River in the town of Muszyna, which, by the way, is of significant historical value.

Both rivers, the Mokhnachka as well as the Muszynka, flow for the most part through and around farm hills, cutting through ancient forests and some valleys and meadows. But from the point where they both merge, the Muszynka runs with many more curves and bends as the stream encounters higher mountains and steeper slopes. In some places, not even the sun could peer through to

brighten the darkness and emit some warmth. At some places the ravines are so narrow that the river and the closely following road can barely squeeze through. Most of the mountains are densely forested by the majestic firs and spruces, some of which attain a great thickness and height. It would not be an exaggeration to say that some could measure 40 in. across on the stem and be some 190 ft. tall. The area is also rich in pine, beech, alder and many other

species. There are many different kinds of shrubs and wild flowers in the area too. Some shrubs like juniper that grow on rocky slopes, bear very fragrant berries. Most of the wild flowers which grow on forest floors or along rushing streams and ravines would be very pretty and would give out very pleasing aromas.

Until the end of the Second World War, most of the forests were federally owned and some were municipal forests. The forest floors were always kept carefully clean, for after any logging was done with, the villagers always picked up all the remaining tree limbs. They also peeled-off bark for fuel, which was used to heat their homes on cold winter days and to cook with.

To the east of Tylicz lies a small hamlet named Muszynka, which was settled sometimes after Tylicz became a municipality, after which the river Muszynka was named, for its stream originates on its soil. It is wedged between the Polish-Slovakian border, which, at that point, turns widely from the easterly direction to northwest, in sort of a semicircle. The local boundary line between Tylicz and Muszynka runs in a straight line, north south for about four miles from one point of the border to the other. Muszynka's main resource was agriculture.

To be continued.

A lonely cross, the only witness, that once the village was here...

Photo by M. Rajtar

PARLIAMENTARY ELECTIONS IN UKRAINE

Elections to Ukraine's Verkhovna Rada (VR) as well as local government have been scheduled for March 2002. While details regarding the Election Law need to be worked out between the VR and the President, one can assume that the elections will be held as scheduled. Since independence, Ukraine has held two national parliamentary, three presidential as well as numerous local elections. The consensus has been that elections in Ukraine since independence have been conducted in a democratic fashion with only minor violations, certainly not of any significance so as to affect election results. We anticipate that this trend will continue and that both local and international observers will be afforded every opportunity to monitor unimpeded.

However, elections are often decided well in advance of Election Day. Freedom of information, particularly the press, is one issue that needs to be addressed. Another is equal access for candidates whether it is through government or private media. In most instances money is the key. While private media outlets are entitled to endorse candidates, they should be required to provide unbiased reporting and reasonably equal access.

The Ukrainian World Congress (UWC) urges the people of Ukraine to make informed choices predicated on an opportunity to garner adequate information about candidates and political parties/blocs.

Towards that end, the UWC urges political candidates as well as blocs to insist on equal access to voters through the media and on a personal level and to seek redress through the UWC's network and its ability to intervene with the Government of Ukraine. Further, the UWC suggests to the

Ukrainian voter that he/she studies Ukraine's history and recognize that no nation in the world has suffered or lost as many people as the Ukrainians during the XX century. The major reason for this was the oppression imposed upon the Ukrainian people not only by a foreign power but its surrogates as well. Further, Ukraine has been abused by some people intent on exploiting a transitional period for personal gain. Ukraine's future lies in democracy and reform with the rule of law as its mantra.

Additionally, we encourage our constituent organizations, particularly in the West, to become involved in the electoral process via support, which includes funding for a free press, civic education and election monitoring. The fulcrum for Ukraine's democracy must be an open and fair exchange of ideas, resulting in an informed electorate. Western governments, while not involving themselves in the elections of a foreign state, nevertheless have a vested interest in the ability of Ukrainians to exercise their will and freely decide their political and economic orientation. Our constituent organizations representing the Ukrainian Diaspora communities throughout the world should work to ensure that the election in Ukraine is fair and free.

Independent and democratic Ukraine has been a dream of the Ukrainian people for centuries. This dream has become a reality. Let's ensure its perseverance.

For the Ukrainian World Congress

Askold S. Lozynskyj
President

Victor Pedenko
Secretary General

**HAPPY
NEW YEAR!**

„БАРЗ СЯ МІ ЦНЕ ЗА ЗЕЛЕНОВ ЛЕМКОВИНОВ...“

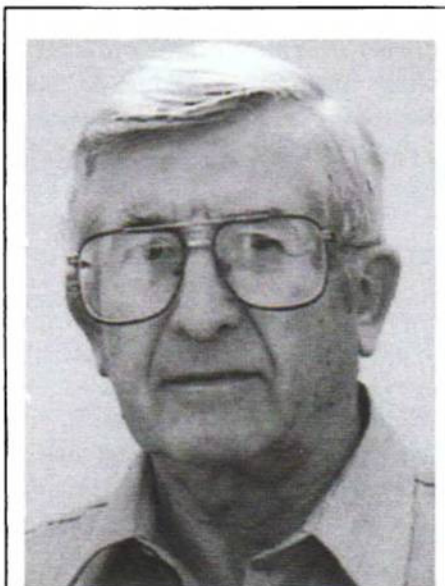
ДО 75-ЛІТТЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ АКАДЕМІКА ОЛЕКСИ БІЛАНЮКА

Лемківська земля (до складу якої входить і Пряшівщина) дала світові не одного визначного вченого. Згадаймо хоча би професора Краківського університету Павла Русина (1470-1517) — учителя М. Коперника, першого ректора Петербурзького університету Михайла Балудянського (1769-1847), американського вченого-астронавта Томаса Джонса (1955) та сотні інших. Майже всі вони діяли або діють за межами своєї вузької батьківщини.

В сучасності найвизначнішим лемківським вченим можна вважати „американського фізика українського походження” („Український словник енциклопедія” — Київ, 1999, с. 151) Олексу Біланюка, президента Української Вільної Академії Наук у США, іноземного члена НАН України і багатьох інших наукових установ та організацій.

Ось як характеризує діяльність лемківського вченого найавторитативніший орган НАН України „Український фізичний журнал”: „Професор Олекса Біланюк є рідкісним у наш час ученим, який має наукові досягнення світового рівня у галузі як експериментальної, так і теоретичної фізики. Його експериментальні дослідження стосуються ядерної реакції і присвячені вивченню механізмів ядерних реакцій і структури атомних ядер. (1996, ч. 11-12, с. 1153).

Олекса Біланюк народився 15 грудня 1926 р. в селі Сянiчок, біля Сянока, на Лемківщині. Його батько Петро був учителем у місцевій школі, мати Марія Кункевич — його помічницею в педагогічній та освітній роботі. Війна перервала навчання Лешка у Львівській гімназії. Внаслідок воєнної завірюхи він опи-

Проф. Олекса Біланюк.

нив на сільськогосподарській роботі в Баварії. Після визволення американською армією він поповняв свою освіту в Німеччині. Гроші на навчання він заробляв тяжкою фізичною працею. В роках 1947-51 студіював електричну інженерію у Лювєнському університеті в Бельгії. І там йому не раз доводилося жити впроголодь та любов до науки перемогла матеріальні злидні. В роках 1951-57 продовжував свої студії в University of Michigan (США), де отримав ступені бакалавра інженерної фізики і математики [B.S.E. (Physics and Math)], магістра фізика [M. S. (Physics)], магістра математики

[M. A. (Math.)] та докторат з ядерної фізики [Ph.D. (Nuclear Physics)]. Від 1964 р. О. Біланюк є професором фізики (тепер вже професор-емерит) у Swarthmore College в Пенсильванії, де у 1986 р. отримав почесний титул Swarthmore Centennial Professor of Physics.

Як вчений-гiсть він проводив дослідження та читав лекції у чільних ядерних лабораторіях Італії, Німеччини, України і Франції. Як професор-гiсть викладав в Аргентині, Бразилії, Єгипті, Індії, Перу, Росії, Китаю, Марокко та тричі в Україні. Опублікував, сам і у співпраці з другими понад 130 праць з галузі експериментальної та теоретичної ядерної фізики у провідних наукових журналах Америки й Європи. Спільно з індійським фізиком Дж. Сударшаном, О. Біланюк висунув гіпотезу про можливе існування надсвітлових частинок, т. зв. тахіонів. Ця гіпотеза, яка до певної міри була запереченням теорії Ейнштейна розвинулася в нову галузь фізики, про яку вже появилось понад тисячу наукових праць у чільних міжнародних

фізичних журналах. За дослідження ролі частинок альфа у структурі ядер, Національна академія наук України в 1994 р. нагородила Олексу Біланюка премією з ядерної фізики ім. К. Д. Синельникова (разом з В. Токаревським і Л. Слюсаренко).

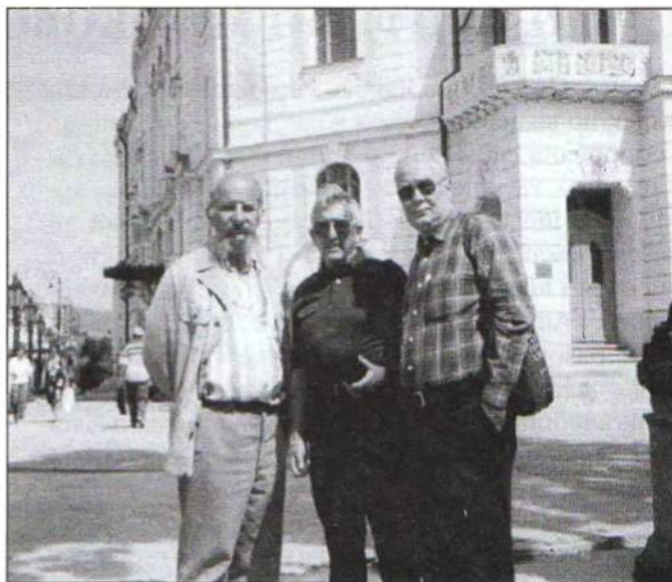
Олекса Біланюк — довголітній член Головних управ Української Вільної Академії Наук у США, Східньо-європейського Дослідного Інституту ім. В. Липинського у Філадельфії, Наукового товариства ім. Шевченка в Америці та заступник президента Світової Ради НТШ, почесний член Товариства Українських Інженерів Америки. Був головою Українського Термінологічного Центру Північної Америки. Від 1992 р. він є членом дорадчого комітету Міжнародного Центру Фізики (Київ). О. Біланюк був членом редколегії „Енциклопедії українознавства” і англomовної „Encyclopedia of Ukraine” та автором низки статей у цих енциклопедіях. Під сучасну пору він є членом редколегії „Українського фізичного журналу” (Київ) та журналу „Світ фізики” (Львів).

Від дитячих років Олекса є членом українського Пласту. Пластову присягу він склав 12-літнім юнаком у Сяноці. Від 1946 р. донині він є членом пластового куреня „Бурлаки” (пластове ім’я „Трубка”). За свою довголітню громадську працю в Америці і в Україні, він отримав пластове відзначення Вічного Вогню в Золоті.

У 1992 р. О. Біланюк обраний іноземним членом Національної Академії Наук України.

О. Біланюк володіє на слові й писмі восьми європейськими мовами: українською, французькою, німецькою, англійською, іспанською, польською, чеською та російською. Його улюбленим спортом є літання на літаках. Він має права професійного пілота й інструктора літаків і планерів. Він був співзасновником Летунського українського клубу „ЛУК”, який активно продовжує свою діяльність в Канаді. В 1960-их роках О. Біланюк був засновником юнацького летунського гуртка Філадельфійської Пластової станиці.

Мені часто доводилося зустрічатися з Олексом Біланюком: у Києві, Львові, Ждині, Торонто, Нью-Йорку, Філадельфії. В серпні 1996 році він з дружиною та подружжям Струків був

Олекса Біланюк (посередині) в Пряшеві, 1996 р.
Зліва автор статті.

моїм гостем у Пряшеві. Завжди мене fascиновувала його прив’язаність до Лемківщини. Незважаючи на те, що він майже ціле життя прожив на чужині, лемківською говіркою він володіє краще, ніж той, хто донині живе у Сяноку, Висові, Чертіжному чи Курові.

На моє запитання, якою є улюблена пісня академіка, він, обнявши в поясі свою дружину Лярісу (з роду Зубалів), заспівав:

*А ми з милов нич не маме,
Лем на себе позераме,
Літши наши два позори,
Як богацки штирі воли.
Штирі воли нич не значат,
Як тот грейцар, што ся качат,
Закачат ся і застане,
Наша любост не ув’яне.*

Любов до науки, спорту, лемківської пісні, історії і культури він прищепив не лише своїй дружині Лярісі, яка є професором невродіології Пенсильванського університету у Філадельфії, але і двом донькам: Лярісі Санд — архітекторів у Сан-Франциско в Каліфорнії та Ладі Біланюк-Фіццю — доцентів відділу антропології Вашингтонського університету.

Свого листа до мене від 29 вересня 2001 р. академік О. Біланюк закінчив словами: „Лешко

О. ПРОФ. ТИТ МИШКОВСЬКИЙ І ЙОГО 140-РІЧЧЯ

Про те, що княжа Лемківщина була колись визначних богословів і, що лемки вірно обороняли свою землю і в цій обороні виплекали свою твердість і непохитність свого характеру, і, що кожен лемко дуже прив'язаний до своєї землі, до своїх звичаїв і обрядів, до своєї церкви і виявляє свою велику племінну солідарність, я мав змогу в тому переконатися вже неодноразово. Це українське плем'я було окуповане Австрією, Угорщиною, Словаччиною, однак найбільшу жорстокість зазнали наші лемки від злочинної акції "Вісла", яку перевела Польща в 1947 році. Ця акція довела цю чарівну землю до повної руїни, гірше різних кочовиків і татарських орд — знищено духову і матеріальну культуру. Гине традиція, регіонально-пісенний репертуар, гине традиційний одяг і характеристична особовість цього регіону, немов радіація прокотилася по цій землі.

Сьогодні хочу розказати про вченого і визначного діяча, уродження цієї прекрасної землі, маловідомого о. проф. д-ра Тита Мишковського. Він народився 4 жовтня 1861 р. в Перегримці, де його батько Іван був парохом. Початкову та середню освіту здобув він у Перемишлі й завершив її в 1880 році. Богословські студії здобув у Відні в греко-католицькому Центральному Закладі при церкві св. Варвари (1880-84), а при церкві св. Августа (1885-89) оборонив докторат з богослов'я. В міжчасі студіював на філософському відділі Віденського

університету. Висвятився на священника в 1885 році, в Перемишлі, де займав посаду префекта наук так в Перемишлю, як і згодом у Львові в Духовній Семінарії. Був він радником Митрополитичного Суду для подружних справ та Інституційного Суду. Виконуючи ці обов'язки часто їздив на Лемківщину, займався науковою роботою, вів широко релігійно-освітню працю на Лемківщині, яку безмежно любив. В роках 1889-95 був ад'ютантом богословського відділу Львівського Університету, а в 1894 р. був визнаний звичайним професором пастирської богослов'я у перемиській Духовній Семінарії. Однак, цього визнання міністерство не затвердило, остаточно затвердило його аж в 1898 році.

Не зважаючи на те, о. Тит працював науково, опрацював він знамениту роботу на тему біблійних наук Нового Завіту, яка дала йому звання доцента на богословському відділі Львівського Університету, другу роботу написав із Старого Завіту. До речі, три великі роботи опрацював вчений богослов на релігійні теми в латинській мові. В 1904 році написав працю "Дві науки — істина єдина". В тому часі вів виклади з біблійних наук, заступаючи проф. Климентина Сарницького. Працюючи викладачем, був іменований надзвичайним, а в 1908 р. звичайним професором на богословському відділі Львівського університету. Працював він викладачем на цьому університеті аж до розвалу Австрії. Навіть у 1920 році при творенні богословського факультету при Львівській Греко-Католицькій Духовній Семінарії Митрополитичий Ординаріат довірив йому викладати біблійні науки Старого Завіту і очолювати деканат цього факультету, а деякий час виконував обов'язки проректора Богословської Академії.

В цьому періоді о. проф. Тит Мишковський написав декілька науково-дослідницьких праць, серед яких можна виміняти: "Наш обряд і його латинізація", "Про літургію св. Василя Великого і св. Йоана Золотоустого". Крім того писав він статті до журналів "Богословського Вісника" та "Церковного Востока".

Продовження на стор. 27.

нигда ся не ганьбит своей гвари і барз любит ньюв бесідувати. Хоц він знат, же за новов назвов він єст українцем, він волит як го називают русином. Страх му ся цне за Зеленов Лемковинув..."

Щиро вітаємо його із 75-літтям і бажаємо йому доброго здоров'я та сил для дальшої роботи на науковій і громадській ниві.
д-р Микола Мушинка

**До вітань долучається і Редакція
журналу "Лемківщина"
— На Многії Літа!**

Дорогі Краяни!

Президія Світової Федерації Лемківських Об'єднань

сердечно вітає Вас з Різдвом Христовим.

*Нехай найбільшим подарунком у Новому Році для Вас
буде родинне тепло, міцне здоров'я, радість жити, творити
і генетично передавати своїм нащадкам пам'ять про
омріяний і квітучий Лемківський Край!*

ХРИСТОС НАРОДИВСЯ!

В дні 11-12 серпня ц.р. у Львові проходила Наукова Конференція "Актуальні проблеми етнічного відродження Лемківщини", яка була присвячена роковинам створення Світової Федерації Лемків та 70-літтю з дня народження бувшого голови СФУЛО Теодозія Старака.

ОСНОВНЕ ЗАВДАННЯ СФУЛО – ВІДРОДЖЕННЯ ЛЕМКІВЩИНИ

(ДОПОВІДЬ
ВИГОЛОШЕНА НА НАУКОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ
11-12 СЕРПНЯ 2001 р. У ЛЬВОВІ)

Іван Щерба

Ідея проведення Міжнародної наукової конференції "Актуальні проблеми етнічного відродження Лемківщини" народилася давно. Адаже виглядало достатньо дивним той факт, що така авторитетна організація, якою без сумніву є Світова Федерація Українських Лемківських Об'єднань (СФУЛО), до цього часу не спромоглася скликати тих вчених, котрі значну частину свого наукового життя присвятили вивченню історії та культури Лемківщини, і звичайно дослідженню найтрагічнішої сторінки лемків – їх депортації. Шукалось лише нагоди. І вона таки знайшлася, хоча і виявилася сумного забарвлення, оскільки Теодозія Старака з нами немає. З таким же правом, ця конференція могла б бути присвячена і 30-им роковинам, коли були зроблені перші заходи для створення Світової Федерації Лемків. Адаже, 31-го серпня 1971 р. в "Свободі" було видруковано повідомлення, що з

ініціативи членів ООЛ і Лемко-Союзу "14 серпня ц. р. [...] була створена Світова Федерація Лемків і вирішено відбутися її перший конгрес у 1972 р."

Та незважаючи на те, що СФЛ була створена в країнах з високим рівнем демократії, реальної сили набрати вона змогла лише після довгих 20 років, коли вже у незалежній Україні в жовтні 1993 р. у Львові було проведено I Кон'рес СФЛ. Вже в той час до складу СФЛ було прийнято Об'єднання Лемків у Польщі, Союз Русинів-Українців Словаччини та Товариство "Лем-

* Однак, СФЛ в короткому часі перестала існувати із-за внутрішнього розбиття, яке було спричинене втручанням Товариства «Україна». Щойно у **1973 році** з ініціативи ООЛ була покликана до життя наново Світова Федерація Лемків, у склад якої, окрім ООЛ увійшло і Об'єднання Лемків Канади. Тому і 1973 рік вважається роком створення СФЛ — (М. Дупляк, редактор).

ківщина" в Україні.

Вперше, до державних органів України і деяких європейських країн, де проживають лемки звернувся Конгрес з вимогами серед яких найголовнішими були:

1. Конгрес закликав Сейм Республіки Польща визнати недійсними законодавчі акти, які стосуються акції "Вісла".

2. Конгрес закликав Уряд Республіки Польща надати підтримку депортованим внаслідок акції "Вісла" для повернення їх на свої історичні землі та етнічного їх відродження.

3. Учасники Конгресу домагалися захисту і підтримки з боку органів державної влади України самотньої культури етнографічної групи українського народу лемків, яких позбавлено їх історичної батьківщини.

4. Конгрес вважав, що обов'язком державних органів влади є захист прав та інтересів, честі і гідності українців в усіх країнах їх розселення та активна протидія всім антиукраїнським акціям.

За короткий час з ініціативи тодішнього голови СФЛ проф. Івана Гвозди було зібрано у 12 країнах світу 40 тисяч підписів під Петицією про порушення прав лемків та надіслано до урядів багатьох країн, подано в ООН, Комітет у справах національних меншин України та в законодавчі органи Словаччини і Польщі.

Але проходили роки; через чотири роки ми зібрались у Львові вже на II Конгрес СФЛ, але три вітки влади України (законодавча, виконавча і судова), як до речі і інших країн, у крашому випадку зберігали мовчанку, а в гіршому, створювались примітивного рівня комісії, результат дії яких був набагато років наперед передбачений. Ніякої дії у цьому напрямку не було.

Думаю, що нашій владі слід врешті-решт усвідомити — час оксамитових звернень, резолюцій та прохань вже закінчився. Якщо влада вміло відпрацювала алгоритм спілкування з нами, то і ми повинні адекватно реагувати на це, а тому пропонуємо свій. А схема ця до болю проста.

Обласний архів — подання в суд місцевого значення, і у випадку негативного рішення — звернення до найвищого суду України, і в кінцевому варіанті у Міжнародний

суд в Гаазі і Страсбургу.

Абсолютно незрозуміло чому Україна шляхом абсолютного ігнорування наболілих, але ніколи незадавніх проблем лемків, які породили незаконне їх переселення, вперто штовхає нас в обійми до тих, хто витворює окрему лемківську націю, таких як наприклад Пол Магочі, детальну оцінку якому дав сьогодні проф. Олекса Мишанич. Для цього лемки ніколи не подавали ані найменших підстав, адже ми перші засудили політичний Закарпатський русинізм. Наші колективи, зокрема народна хорова капеля «Лемковина» в часи руху за незалежність України дала багато концертних виступів у східних і південних областях нашої держави, щоб підняти політичну свідомість зросійщених наших співвітчизників. На другому Конгресі СФЛ ми навіть перейменували нашу організацію в СФУЛО, щоб черговий раз засвідчити наше українство. Але видно, ми лемки, занадто м'які у своїх вимогах, а тому ще раз наголошую на правдивості тої схеми дальших наших дій, які вище окреслив.

Практично, підтримки від нашої влади, центральної і місцевої, ми не отримуємо жодної. Якщо, наприклад, за польським культурним товариством стоїть держава — республіка Польща, то за нами на жаль — пустота. Останнім підтвердженням того є повне знехтування цією конференцією Львівської Обласної державної адміністрації, куди ми завчасно звернулись за фінансовою допомогою. Вона мало того, що не виділила жодної гривні, але ще і порадила звернутися до зацікавлених організацій. Дуже шкода, пане Михайле Гладію, що серед зацікавлених не виявилось вашої, не можу вимовити нашої обласної державної адміністрації. В час головування Миколи Гориня ми таки мали підтримку.

Також тяжко повірити, чому держава яка дозволяє себе розкрадати так названим новим українцям, не має грошей, аби хоча б частково компенсувати матеріальні і моральні збитки завдані депортацією. А те що депортацію творила не вона, не може бути причиною, для відмови. Виявилось, що за винятком Чорнобиля, Україна більше ні від чого не відмовилась, що було збудовано за часів Советського Союзу. Більше того, вона навіть реанімувала злочинну комуніс-

дження Лемківщини, адже по-перше, проводиться все це не на державному рівні, а на ентузіязмі окремих людей, які ще не втратили віри у феномен лемківського відродження.

По-друге, не можна говорити про будь-яке відродження Лемківщини, до того часу, доки не буде засуджена депортація, як злочинний неправомірний акт і зокрема найтрагічніша її частина — акція “Вісла”.

По-третє, Верховна Рада України зобов'язана не чекаючи того часу, коли вимруть всі, хто народився на Лемківщині, прийняти закон про депортацію і назвати лемків, як і українців Холмщини і Надсяння — депортованими.

По-четверте, проблему лемків слід вирішувати на державному рівні в той спосіб, який ми неодноразово пропонували у своїх зверненнях до владних структур.

По-п'яте, Україні слід накінець усвідомити, що без підтримки українців, які проживають на своїх автохтонних землях, вона їх може втратити остаточно. І тоді загине навіть ідея етнічного відродження Лемківщини.

І останнє, з цієї високої трибуни я уклінно звертаюсь до всіх вихідців з Лемківщини, їх дітей та онуків, уповаю до Вашої свідомости, Вашої генетичної пам'яті. Ви мусите назавжди усвідомити, що саме на Вас історія поклала відповідальність за етнічне відродження Лемківщини. Бо як Ви цього не зробите, наступним поколінням буде дуже тяжко Вам це простити.

Але цього є замало для етнічного відро-

vimaε

**з обранням Його на пост голови
Всеукраїнського Товариства “Лемківщина”
та бажає Йому багато сил і насаги
та успіхів у всіх Його починах!**

25

РОДОСЛАВ

11-14 жовтня 2001 року в Івано-Франківську відбувся Перший міжнародний фолклорний фестиваль етнографічних регіонів України, організований Івано-Франківським міським виконавчим комітетом і Івано-Франківською обласною державною адміністрацією та з підтримкою Міністерства культури України.

Вітання фестивалю прислав Президент України Леонід Кучма:

Шановні учасники і гості Першого міжнародного фольклорного фестивалю етнографічних регіонів України "Родослав"!

Уже не вперше на Івано-Франківщині проходять важливі, всеукраїнського і міжнародного значення події.

Нині гостинна земля Прикарпаття приймає Перший міжнародний фолклорний фестиваль етнографічних регіонів України, що є символічною демонстрацією тої доцентрової сили, котра споконвіку горнула українців до соборної єдності. Фестиваль ще раз переконливо підтверджує незнищенність нашого духу. До нього, як стежки до рідного дому, збіглися дороги зі всієї України і навіть із-за кордону.

Ми живемо на планеті, де конкурують світопогляди, економіки, народи і держави. І за інших рівних умов визначальним чинником стає патріотизм, що виростає з поваги і знання своєї культури і духовного коріння.

Тому ми як сучасна європейська нація сповідуємо прагнення до стабільного національного життя, до рівних партнерських стосунків з усіма державами і народами, до злагоди і миру в усьому світі. І шлях цей лежить через духовність, так яскраво виражену в народному мистецтві.

Бажаю цьому мистецькому зібранню високих творчих виявів, успіхів фолклорним колективам і майстрам, духовної наснаги всім учасникам фестивалю.

Надіслав привітання учасникам фестивалю і голова Івано-Франківської обласної державної адміністрації Михайло Вишиванюк і голова обласної ради Зіновій Митник.

У фестивалі взяли участь художні колективи і окремі виконавці з різних областей і регіонів України, а також закордону, всього біля

2,5 тисяч учасників, в тому числі аматорські колективи художньої самодіяльності суспільно-культурних товариств "Лемківщина" Тернопільської та Івано-Франківської областей. Їх виступи відбувалися на площах, майданчиках та в культурних закладах міста. Погода виявилася напролюд привітною до фестивалю, неначе сам Бог спричинився до його успішного проведення. Соняшні, по літньому теплі дні та лагідні вечори, сприяли творчому піднесенню, яке вітало в ці дні над прикарпатським краєм.

11 жовтня, в рамках фестивалю, в конференц-залі Прикарпатського університету ім. Стефаника відбулася наукова конференція "Традиційні звичаї та обряди в етнографічних регіонах України".

Із вступним словом виступив ректор Прикарпатського університету ім. Стефаника, академік АПН України, професор Віталій Кононенко. Він привітав учасників з початком конференції і побажав плідної праці.

З доповідями і повідомленнями виступили: голова Всеукраїнського об'єднання "Гуцульщина" Дмитро Ватаманюк ("Український родослав: етнографічні особливості та їх значення для розбудови держави"); лауреат Національної премії ім. Т. Г. Шевченка, професор Степан Пушик ("Слов'янська богиня води: сліди дохристиянських святилищ на території України"); голова Івано-Франківського обласного СКТ "Лемківщина" Степан Криницький ("Суспільно-громадські товариства "Лемківщина" — осередки збереження традицій та обрядів лемків"); кандидат історичних наук, доцент Михайло Паньків ("Сучасна традиційна родинна обрядовість на Покутті і проблеми її збереження"); член-кореспондент Президії АН України професор Василь Костицький ("Українська національна ідея і етнонаціональні проблеми"); етнограф-дослідник Львівської фундації дослідження Лемківщини Іван Красовський ("Особливості розвитку духовної та матеріальної культури лемків у післявоєнні роки"); аспірантка катедри музикознавства Прикарпатського університету Ольга Фабрика ("Лемківські ватри — основа збереження лемківських традицій"); член правління

Івано-Франківського ОСКТ "Лемківщина" Анатолій Ядловський ("Особливості розвитку літературного процесу на Лемківщині"); кандидат історичних наук, доцент Петро Арсенич ("Традиції і звичаї гуцулів у сучасних умовах"); голова регіонального об'єднання дослідників Гуцульщини (РОДоГ) доктор технічних наук, професор Нестор Библюк ("Робота гуцульських науково-дослідних інституцій").

З доповідями виступили також заступник голови РОДоГ Володимир Гаюк, Світлана Уварова — представник Івано-Франківського міського відділу освіти та Валентина Кошелюк-Заліпа — вчителька із Бреста (Білорусія). Матеріали конференції плянується випустити книжкою.

Також в рамках фестивалю закладено алею українського народу у Дем'яновому Лазі (що недалеко від Івано-Франківська) та відкрився туристичний збір "Ватра рідних берегів" у селі Павлівці Тисменицького району.

Заслужений журналіст України Роман Фабрика вперше організував виставку світлин під назвою: "Лемки: роки і долі", відвідавши яку, багато хто з учасників та гостей фестивалю змогли збагатити свої знання про лемків, або ж

просто заглибитися в життя лемківської громади м.Івано-Франківська, познайомитися із звичаями та традиціями лемків та помилуватися неповторністю їхніх самобутніх народних строїв.

У виставовій залі обласної спілки художників відбулася виставка ляльок Ірини Криницької-Омельченко, які репрезентували лемківський одяг довоєнного періоду (1930-1940 рр.), тобто до примусового виселення лемків з рідних теренів, кого на Україну, кого на північно-західні землі Польщі.

Завершився фестиваль 14 жовтня гала-концертом на міському стадіоні "Рух" та акцією відзначення переможців Міжнародного відкритого рейтингу "Золота фортуна" в обласному музично-драматичному театрі.

Плинність часу призвела до закінчення цього величавого дійства, яке засвідчило ще раз, що український народ не є народом без минулого, що він має чим гордитися, має що розбудовувати і возвеличувати.

Анатолій Ядловський,
м.Івано-Франківськ.

Закінчення зі стор. 22.

Коли польська влада устійнилася у Львові, від нього вимагала присяги на її вірність. Проф. о. Тит Мишковський відмовив скласти присягу і тоді його поляки усунули з викладача і позбавили всяких професорських привілеїв. Вчений богослов вважав, що богословські науки є зверхньою формою релігійного змісту, який є синтезом моралі віри і тому якісь присяги окупаційної влади становлять недоречність в світлі

християнської моралі. "Глибоким моїм почуттям — казав принципово вчений богослов — моєю життєвою синтезою є релігія, а формою її є церква".

Помер славний син лемківської землі 4 лютого 1939 року і нехай ця скромна стаття буде китицею квітів на його могилу.

Ярослав Стех

Чи Ви вже набули книжку Мирослава Трухана

"УКРАЇНЦІ В ПОЛЬЩІ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ, 1944-1984 Р."?

Якщо ні, зробіть це сьогодні. Книжка в твердій полотняній оправі, понад 400 сторінок.

Ціна 20.00 ам. дол. (+2.50 пересилка). Замовляти в КУ ООЛ.

ODLWU, Inc., P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011

ВАЖНЕ ДЛЯ ВИСЕЛЕНЦІВ АКЦІЇ “ВІСЛА”

ЯК СТАРАТИСЯ О СВОЮ ВЛАСНІСТЬ?

Першого жовтня 2001 року в Начальному Адміністративному Суді у Варшаві відбулася розправа з скарги Державних лісів проти рішення Воєводи малопольського і міністра рільництва, котрі видали корисне адміністративне рішення в справі виселеної власниці Марії Гладик з Кунькова.

Внаслідку, покривджені власники або їх спадкоємці можуть звертатися о зворот майна

до того, хто ним володіє, в імені Скарбу держави. Якщо майно надано комусь — чи то осадникові чи своєму — тоді за це майно належить майно замінне або відшкодування. Рішення суду має переломове значення, тому, що щойно після 54 років від вигнання — завдяки довголітнім, впертим старанням Об'єднання Лемків і поодиноких осіб, які не стратили надії — суд потвердив

існуючі адміністративні можливості відібрання свого, без потреби схвалювання нових законів. Заінтересовані напевно пам'ятають збирання підписів в тій справі на “Ватрах” в Ждині, численні зустрічі з послами в Устю Руським або виїзди до Сейму, міністерств чи участь в працях сеймових комісій. Перелом в стараннях зробила “Експертиза правна”, опрацьована С. Гладиком і В. Шлянтою, яку повністю підтвердили дві контрекспертизи відомих юристів-професорів.

Цю моральну перемогу Об'єднання Лем-

ків присвячує двом поколінням вигнаним не тільки з Лемківщини, а які померли з почуттям кривди і не дочекалися належної справедливості.

Постанову суду проголошували телебачення, радіо і преса, подаючи вислови і коментарі сторін в цій справі. В архіві ОЛ є багато рішень повітової влади щодо переняття майна, котрі в більшості можна правно зрушити і домогатися визнання їх неважливими.

Розправа в Варшаві, це наступний крок в перетеранні стежки, щоб відібрати своє.

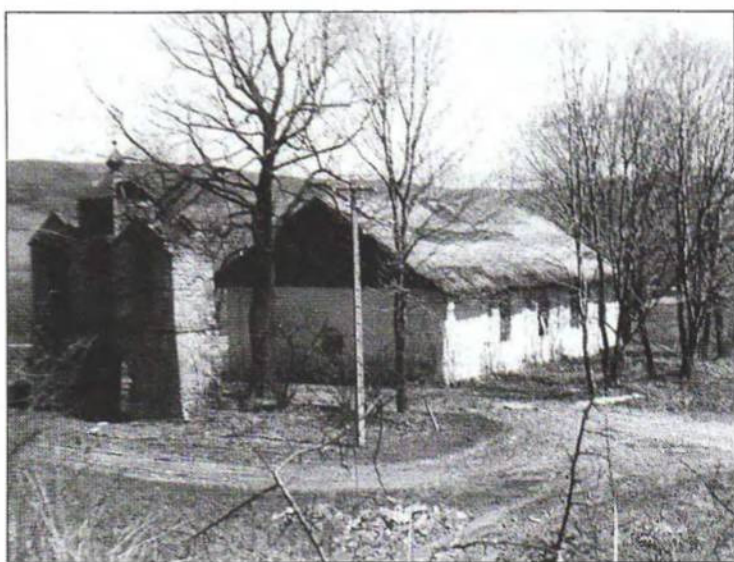
Хто і як може старатися?

Домогатися звороту свого майна можуть ті особи, що досьгодні нічого не отримали, або отримали менше, як втратили.

Нижче подаємо взір звернення до воєводів

і тих, де зараз знаходиться втрачена власність.

Пригадуємо, що вигнання було в 1947, а декрет, дороблений в 1949 р., не переймав власності майна лемків, а був виданий, задля цього, що він вимагав видання рішень, згідних зі тодішнім правом. Майно переймовано в роках п'ятдесятих (є також випадки, в яких до сьогодні не видано жодних рішень, або видавано їх тоді, як селяни повернулися з вигнання, напр., в Бліхнарці чи Волівці).

Дерев'яна церква св. Параскевії в селі Карликів, пов. Сянік, зб. 1840 р. Церкву поляки розібрали в 50-их роках, на її місці збудували магазин. Знімка з 1981 р.

Imię i nazwisko Miejscowość

Adres Data

Wojewoda

WNIOSEK

Jako uznany w postępowaniu sądowym spadkobierca po wnoszę o uznanie w trybie artykułu art. 156 KPA §1 ust. 2 za nieważne Orzeczenia PPRN w z dnia o przejęciu mienia na Skarb Państwa w miejscowości..... w części dotyczącej

UZASADNIENIE

W roku PPRN w wydało dla miejscowości zbiorcze orzeczenie o przejęciu mienia obywateli na Skarb Państwa. Ta decyzja PPRN nie może być uznawana za kwalifikowany akt administracyjny, gdyż rażąco narusza akty prawne obowiązujące w dacie jej wydania. Orzeczenie narusza Rozporządzenie Prezydenta RP z 22.III.1928 r. o postępowaniu administracyjnym, a w szczególności artykuł 75, który jednoznacznie wymaga, aby każda decyzja zawierała podstawę. Wadliwe orzeczenie zawiera jedynie wykaz podmiotów, których mienie zamierzano przejąć, z podaniem sumarycznego wykazu gruntów całej wsi – ha. Nie określa ono natomiast przedmiotu, którego decyzja dotyczy. Decyzja PPRN w odniesieniu do nie zawiera numerów Iwh, numerów parcel gruntowych, w związku z czym na jej podstawie nie można zidentyfikować indywidualnej własności, którą zamierzano przejąć. Faktycznie zbiorcze orzeczenie PPRN nie jest żadnym aktem prawotwórczym, a jedynie aktem woli przejęcia mienia osób fizycznych na Skarb Państwa. Taka decyzja narusza również rozporządzenie Ministra Rolnictwa z dnia 16.09.1950 r. w sprawie zasad określania granic mienia, gdy właściciel jest nieznany lub przebywa w niewiadomym miejscu. Brak prawidłowego określenia przedmiotu przejmowanego mienia stanowi naruszenie art. 1, 2, 3 dekretu z dnia 27.07.1949 r., gdyż brak poprawnej decyzji o przejęciu mienia skutkowało brakiem możliwości otrzymania należnego pełnego mienia zamiennego, zgodnie z art. 7 tegoż dekretu. (Kto) nie otrzymał żadnej nieruchomości zamiennej w zamian za utracone mienie (albo: otrzymał mienie nieekwiwalentne utracenemu). W związku z powyższym wnioskuję o uznanie za nieważne orzeczenia PPRN w z dnia w części dotyczącej (kogo) i zwrot mienia w naturze tam, gdzie mienie jest we władaniu Skarbu Państwa oraz zwrot mienia zamiennego (lub odszkodowanie) za mienie rozdysponowane w sposób trwały na rzecz osób trzecich. Naczelny Sąd Administracyjny w trzech wyrokach, w tym wyroku z dnia 01.10.2001 r. sygn. akt S.A. IV.820/2001, w podobnych sprawach uznał, iż przejmowanie mienia w sposób, w jaki dokonało PPRN w w stosunku do rażąco narusza prawo i taka decyzja jest nieważna w rozumieniu prawa.

Załączniki:

- ☐ postanowienie sądu o nabyciu praw spadkowych
- ☐ wypis z ksiąg gruntowych danej gminy katastralnej
- ☐ wyrys z mapy ewidencyjnej wraz z wykazem zmian gruntowych

ВИБОРИ ДО ПАРЛЯМЕНТУ В УКРАЇНІ

В березні 2002 р. заплановані вибори до Верховної Ради України як рівнож до місцевих урядів. Хоч точніші інформації відносно виборчого закону мають ще бути вирішені поміж Верховною Радою України та Президентом слід розуміти, що вибори відбудуться як заплановано. Від проголошення незалежності в Україні відбулися два національні парламентарні, три президентські і численні місцеві вибори. Всі згідні, що вибори в Україні від проголошення її незалежності були проведені в демократичній формі з лише меншими порушеннями, які напевно не мали такого значіння, щоб вплинути на вислід виборів. Ми сподіваємося, що ця тенденція буде продовжуватися і що спостерігачі так місцеві як і міжнародні будуть мати свободну можливість обсервувати вибори.

Відомим є, що вибори вирішують заздалегідь, тому свобода інформації, а спеціально свобода преси мусить бути запевнена. Всі кандидати повинні мати однакові можливості доступу до засобів масової інформації, так урядових як і приватних. Переважно це є справа грошей. Хоч приватні медії мають право підтримувати специфічних кандидатів, однак вони повинні бути зобов'язані передавати безсторонню інформацію, а одночасно уможливити рівний доступ для інших кандидатів.

Світовий Конгрес Українців закликає громадян України робити уважні рішення у виборах, базовані на відповідно достатніх інформаціях про кандидатів і про політичні партії чи їх бльоки.

Щоб це здійснити, СКУ закликає кандидатів, як рівнож політичні партії, наполягати на рівноправності доступу до виборців через засоби масової інформації як також на особистому рівні. Коли потрібно інтервенції до уряду у справі порушень виборчих прав, пригадуємо кандидатам і виборцям, щоб зверталися до СКУ за посередництво. СКУ також закликає українських виборців, щоб вивчали історію України

та дізналися про це, що жодна нація у світі не втратила в 20-му столітті стільки людей як українська. Головною причиною цього були переслідування українського народу не лише чужими силами, але також власними людьми-вислужниками. В додатку, Україну у перехідному часі з командної до ринкової системи використовували певні несумлінні люди для особистих користей. Майбутність України залежить від демократії і реформ згідно з правовими законами.

Ми заохочуємо наші складові організації, спеціально ті на Заході, включитися у виборчий процес, головню через фінансову допомогу для вільної преси, громадської освіти і спостерігання виборчого процесу. Щоб досягнути мети для української демократії, конечно чесна виміна ідей, щоб виборці були належно поінформовані про програму поодинокіх парій і їх кандидатів. Хоча Західні уряди не вмішуються у вибори в чужій країні, то все таки в їхньому інтересі є, щоб Україна змогла самостійно рішати про свої політичні і економічні напрямні. Наші складові організації, репрезентуючи українську діаспору у світі, повинні докласти всіх зусиль, щоб вибори в Україні були дійсно чесні і свободні.

Незалежна і демократична Україна була мрією українців через століття. Ця мрія здійснюється через вільні і демократичні вибори до Верховної Ради і місцевих урядів. Доложім усіх зусиль, щоб незалежність України забезпечити на віки віч.

За Світовий Конгрес Українців

Аскольд Лозинський
Президент

Віктор Педенко
Генеральний Секретар

**Наступний Конгрес СКУ
заплановано відбутися у 2003 році
у Варшаві (Польща)**

ВІДИЙШЛИ У ВІЧНІСТЬ

Св. п. СТЕФАН БРЕНЯ

В суботу, 9 червня 2001 року, по тяжкій і довгій недугі, на 80 році життя відійшов у вічність довголітній член 2-го Відділу ООЛ в Йонкерсі, **Стефан Бреня**.

Покійний народився 24-го листопада 1921 р. в селі Рихвальд на Лемківщині, де виростав і

закінчив місцеву школу. Маючи 18 років, поїхав на роботи до Німеччини. Під кінець Другої світової війни був мобілізований до Червоної Армії. По закінченні війни повернувся до свого рідного села Рухвальд, де застав пусту хату. Батьки разом з трьома дітьми були переселені в УРСР. Він опинився у своєї тети в селі Вірхна. Одружився з Теклею Пац з Ясюнки, а відтак подружжя замешкало в селі Рихвальд, в хаті батьків, де народилося троє їхніх дітей.

В 1962 року Стефан Бреня з дружиною і дітьми приїхав до США і замешкав в Йонкерс, Н. Й. Включився в церковне і суспільно-громадське життя та став членом 2-го Відділу Організації Оборони Лемківщини, де був активним членом управи до кінця свого життя.

В 1975 році стратив дружину Теклю, котра по короткій хворобі відійшла у вічність.

В 1978 році Стефан Бреня одружився з Параскевою Филь з села Ждиня на Лемківщині, з котрою проживав до кінця свого життя.

Ст. Бреня активний член відділу, відданий діяч, тихий і скромний патріот, котрий, хоч не маючи в останні роки доброго здоров'я, не шкодував свого часу і сил допомагати в роботі для добра батьківщини.

Покійний залишив в смутку дружину Параскевою, сина Івана з дружиною Катериною і двома синами, доньку Гелену з чоловіком Петром Вебер з сином і двома внуками, сина Романа з дружиною, ближчу і дальшу родину в Україні і Польщі. Вічна Йому пам'ять!

Стефан Гованський,
голова 2-го Відділу ООЛ в Йонкерсі, Н. Й.

Св. п. ПАВЛО КАПІТУЛА

16 травня 2001 року, по довгій хворобі, упокоївся у Бозі на 89 році трудолюбивого життя, **Павло Капітула**.

Павло Капітула народився 20-го листопада 1911 року в селі Ждиня на Лемківщині. Там виростав і ходив до школи, провів молоде життя, працю-

вав, а згодом і одружився.

о. Володимир Ардан, який був парохом в Ждині, та вмів організувати суспільно-громадське життя та залучати до нього прафійан, між ними і св. п. Павла Капітулу. Активний як в суспільно-громадському, так і в церковному житті він співав у церковному хорі і брав активну участь в діяльності читальні "Просвіта". З молодих літ мав замилювання до читання української преси і до українських видань.

Після приходу до влади "людової" Польщі почалось нове переслідування українців. Це переслідування не оминуло родини Капітулів. На початку 1947 року влада зарештувала Павла Капітулу разом з іншими жителями Лемківщини і вивезла до концтабору в Явожні, а дружину з двома малими доньками виселили під час акції "Вісла" на західні землі Польщі до місцевості Махари. Звільнений з концтабору, Павло Капітула повернувся до дружини і родина переїхала до містечка Стшельце Краєнське. Там родина збільшилася на ще двох синів.

В 1966 році Павло Капітула з дружиною і синами приїхав до США і поселився в Йонкерсі, Н. Й. Включився в суспільно-громадське життя і брав активну участь в праці Організації Оборони Лемківщини, був парафіянином церкви Св. Михаїла.

Не зважаючи на свій вік, тяжко працював, утримував свою родину і жертвував на церковні і громадські цілі, будучи постійним платником на Український Народний Фонд.

Після проголошення відновлення незалежності України завжди казав: — "Треба до-

помагати Україні зараз, бо пізніше Україна буде давати собі раду сама”.

Покійний залишив в смутку доньку Анну з чоловіком Миколою Філяк з синами і внуками, доньку Параскевю з чоловіком Євгеном Борткевич з доньками і внуками, сина Стефана з дружиною Тересою і синами, сина Петра а також ближчу і дальшу родину в Польщі, Україні і США.

Родина втратила дорогого батька, діда і прадіда, громада глибоко релігійну людину, великого патріота України, а ООЛ довголітнього, відданого члена, тихого та скромного патріота.

Нехай пам'ять про Покійного буде вічною, а американська земля, в котрій спочиває, буде легкою. Вічна Йому пам'ять.

Стефан Гованський,

голова 2-го Відділу ООЛ в Йонкерсі, Н. Й.

В пам'ять покійних Павла Капітули і Стефана Брені на пресовий фонд журналу “Лемківщина” склали: **100.00 дол.** — 2-ий Відділ ООЛ. **По 20.00 дол.** — Стефан і Тереса Капітули, Параскевья Бреня, Стефан і Надія Гованські, Петро Русинко. **По 10.00 дол.** — Андрій Кащак, Василь Васічко, Василь Млинарик і **5.00 дол.** — Андрій Хомик. **Разом 215.00 дол.**

* * *

Св. п. ІЛКО МАЗУРИК

Ilko Mazuryk, 81 of Syracuse, N.Y. passed away on May 25, 2001 at his home in the presence of all his children.

Born in the village of Kolonytsya, Region of Sianok, Lemkivshchyna, western region of Ukraine. Losing his first wife Valentyna Kruchrova to the war in Germany, he remarried with child to Anna Chomyk, fathering three additional children. Ilko came to the U.S. as an interned refugee in 1950. He retired after 27 years as a steelworker from Crucible Steel Works. He was a proud American citizen, who was a member of the Ukrainian Catholic Church, Ukrainian

National Home, Organization for Defense of Lemko Western Ukraine – Br. #22, Ukrainian Congress Committee of America, and the United Steelworkers of America Local 1277 Union.

He is survived by a sister, Maria Zelenetska of Ukraine, a brother George (Hrytz) Mazuryk of Syracuse, N.Y.; four children, Lubow Kopchynsky of Staneateles, Wolodymyr Mazuryk of Syracuse, Anna Dopiwka of Syracuse and Olia Mazuryk-Muller of Syracuse, four grandchildren, considerate neighbors and loving friends.

In loving memory of Ilko Mazuryk family and friends donated **\$225.00** to Press Fund of “Lemkivshchyna”.

W.M.

*Сердечно дякуємо жертводавцям, а родинам
Покійних складаємо наші щирі співчуття.*

Адміністрація ж. “Лемківщина”

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД ЖУРНАЛУ “ЛЕМКІВЩИНА”

За час від 1-го січня 2001 р. до 31-го грудня 2001 р.

200.00 дол. — 5-ий Відділ ООЛ, Ірвінгтон, Н.Дж.;

150.00 дол. — 8-ий Відділ ООЛ, Чикаго, Іл.

100.00 дол. — 23-й Відділ ООЛ, Обурн, Н. Й.

\$100.00 — Szweczyk Vladimir;

\$50.00 — Wojtowicz John & Anna; Ziatyk Peter;

\$35.00 — Rotko John;

\$32.00 — Kotlar Jan;

\$26.00 — Babiak Osypa; Hudak Petro;

\$24.00 — Rev. Volodymyr Kolpakov;

\$23.00 — Kobasa Kateryna;

\$20.00 — Kowalczyk Michael, Nyschit Emilia, Rusynko Peter, Selfreliance-Fed. Credit Union (NY);

\$19.00 — Adamczak Steven;

\$18.00 — Chalupa Michael;

\$15.00 — Sawycka Maria;

\$13.00 — Boiwka Michael, Danyliw Maria;

\$12.00 — Denko Stefania;

\$10.00 — Andrach Eugene, Byskosh Roman, Babiak Kornyllo, Grycko John, Howansky Steven, Kachmar Alex, Kawczak Michael, Harajda Peter, Kaniszczak Andy, Kruk Bohdan, Kosciolk Jan & Anna, Krayewski Nestor, Kril William, Krupa Theodosius, Kuzyszyn Bohdan, Lewycky Irene, Mak Melanie, Madzelan Vasil, Panczyk John, Rabarski Wasyl, Soroczak Wolodymyr, Skirka Nicholas, Turko Jacek, Wasiw Wasyl, Yaworski Anna, Chomyszczak Theodor;

\$9.00 — Kotlar Pawlo;

Згідно з журналістичною практикою, редакція приймає тільки оригінали статей чи дописів. Статті, які були вислані/надруковані в інших журналах чи часописах не будемо поміщувати.

Редакція не приймає матеріалів не підписаних авторами та застерігає за собою право скорочувати статті та правити мову. Прислані матеріали редакція не повертає.

Статті підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції. Редакція не буде поміщувати невічливих, образливих для кого-небудь висловів.

Передрук матеріалів з "Лемківщини" дозволяється при умові подання повної назви журналу.

Адреса: "LEMKIVSHCHYNA" Magazine, P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA.

"LEMKIVSHCHYNA" Magazine is published quarterly by Organization for Defense of Lemko Western Ukraine, Inc., P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA.

Subscription Rate, in the United States of America **\$15.00** per year (Bulk mail), in countries other than U.S., annual subscription is **\$16.00** in U.S. currency; single copy: **US \$3.75**.

Квартальник "ЛЕМКІВЩИНА" видає Організація Оборони Лемківщини в Америці.

Адреса: P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA.

Річна передплата: в США **15.00 ам. дол.** звичайною поштою; в країнах поза межами США **16.00 ам. дол.** річно; ціна поодинокого числа **3.75 дол.**

\$8.00 — Gamrat Semen, Kopyscianski Jaroslaw, Malkhowska Anna, Mediuch Medy, Paraszczak Theodore, Tychanskiy Petro;

\$7.00 — Hyra Seman, Lukaczyn Peter;

\$6.00 — Moriak Andriy, Wojtowicz Zenon;

\$5.00 — Andrejczak Peter, Cynajko Basilio, Danczuk Pauline, Demczak Kuzma, Doboszczak B., Ikoniak Wasyl, Fal-Winiarskyj Lesia, Kapitula Steven, Lewczyk Nicholas, Lysiak Jan, Mazuryk Anna, Matlaga Wasyl, Rad Luba, Rydzanicz Emil & Lydia, Shewchuk Paul, Szkirpan Semen, Szyjka Jan, Tenza Michael, Trojan Nestor, Wasiczko John, Wasyliv Basil.

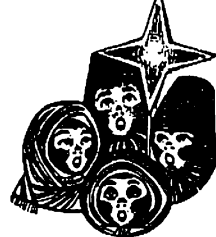
\$4.00 — Kolos Teodor, Maryn Mykola.

\$3.00 — Adamczuk Stephen, Fil Ivan, Gres Ivan, Koziupa Nicolas, Neilko Mary, Senkowycz D. & J.

\$1.00 — Peltyszyn Stefan.

Широ дякуємо!

Анна Войтович,
адміністратор "Лемківщини"

Час біжить...

Чи ви відновили передплату на журнал "Лемківщина"?

Якщо ні, зробіть це сьогодні!

Time is running out on your subscription to "Lemkivshchyna" magazine...

To avoid any interruption in service, simply complete and mail the card below today.

ACT NOW!

Річна передплата в США -- \$15.00 -- Annual subscription in the USA

✂

Please start/continue my subscription to "Lemkivshchyna" magazine.

Enclosed is a check for \$_____ to cover my subscription for years _____.

NAME _____

ADDRESS _____

Return to "LEMKIVSHCHYNA"
P.O. Box 7
Clifton, NJ 07011-0007

PRSRT STD.
U. S. POSTAGE
PAID
CLIFTON, NJ
PERMIT No.
937

НАШІ ВИДАННЯ

ДЕРЕВ'ЯНА АРХІТЕКТУРА УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ..... (альбомний формат, тверда оправа)	40.00 ам. дол.
АННАЛИ, Ч. 4. Матеріали про Лемківщину (тверда, полотняна оправа, 256 стор.)	15.00 ам. дол.
АННАЛИ, Ч. 5. Матеріали-документи про Лемківщину (тверда, полотняна оправа, 256 стор.)	20.00 ам. дол.
Марія Остромира. ЛЕМКІВЩИНА В ОГНІ. Повість (тверда, кольорова оправа, 264 стор.)	10.00 ам. дол.
Т. і М. Лопаткевич. МАЛА САКРАЛЬНА АРХІТЕКТУРА ЛЕМКІВЩИНИ..... (тверда, полотняна оправа, 490 стор.)	25.00 ам. дол.
"1947". ПРОПАМ'ЯТНА КНИГА..... (тверда, полотняна оправа, 648 стор.)	20.00 ам. дол.
АКЦІЯ "ВІСЛА". ДОКУМЕНТИ..... (м'яка оправа, стор. 561)	20.00 ам. дол.
РІЗЬБАРСТВО ЛЕМКІВЩИНИ. (м'яка оправа, стор. 259)	10.00 ам. дол.

До замовлення просимо ласкаво додати 3.00 дол. (до кожної книжки) на покриття коштів пересилки.

Замовляти на адресу:

The Lemko Research Foundation, Inc.
P.O. Box 7
Clifton, New Jersey 07011

Published by Organization for Defense of Lemko Western Ukraine, Inc.
P.O. Box 7, Clifton, New Jersey 07011-0007 USA

